

BUDA POLGÁRSÁGA A XVII. SZÁZAD VÉGÉN

Buda XVII. század végi történetével kapcsolatosan a szakmai érdeklődésük éppúgy, mint a várostörténet, a múlt élet iránt érdeklődők sokszor felvetették azt a kérdést, hogy a török uralom alól való felszabadítás éveiben és hónapjaiban a teljesen kiégett és elpusztított város hogyan népesült be, s hogyan vált — s vajon csak a régi idők emlékeképpen-e — ismét az ország nemcsak nevezett, de valóságos fővárosává.

E kérdésfelvetés mögött minden esetben az a természetes kíváncsiság is lappangott és lappang, hogy megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi erőket, tényezőket, amelyek meghatározták az ország ekkor legjelentősebb városának az alakulását, fejlődését.

Idézhetnénk sorban — a XIX. század első felétől kezdve napjainkig — azokat, akik ennek a kérdésfelvetésnek a szükségességét érezték, fontosnak tartották, sok esetben, ha ki-mondva nem is, de az általuk ismert és feldolgozott forrásanyag csoportosításával, értékelésével, erre utalva.

Volt-e, maradt-e Budán lakosság a felszabadító ostromok után? Az eddig feltárt forrásanyag alapján, s különböző elbeszélő források, útleírások alapján úgy tudtuk, hogy nem. Került elő azonban néhány adat, amely azt bizonyítja, hogy az ostromok nagy pusztításai után is voltak (költöztek ide vissza) olyan lakosok, akik a török uralom alatt is itt éltek, akiknek itt — főleg a Vizivárosban — házuk, a budai hegyekben szőlőjük volt. Voltak viszont feladatok, amelyeket el kellett végezni, voltak romok, használható romok, ezekbe csak a katonaság költözött? A házak építésére bőségesen vannak adataink, a katonaság elhelyezésére szolgáló kaszárnyák építéséről még több szó esik a budai kamarai inspektorátus levéltárának irataiban. Voltak tehát a katonaságon kívül is városlakók. Kik ezek a városlakók?

Az újjáépülő város történetével foglalkozók általában a haditanács 1686. szeptember 29-én Rabatta főbiztoshoz intézett rendeletére szoktak hivatkozni, amelyben a telepítési szándék a leghatározottabban megnyilvánul: „A legjobb lenne a Felsővárost csupa némettel és katolikussal, az alsót pedig magyarokkal és rácokkal vegyesen betelepíteni és lakhatóvá tenni.”¹

Tollius Jakob utrechtai egyetemi tanár, aki a bölcsek követ kutatta Európa bányáiban, 1687-ben Budán járván megállapította, hogy ide „magyar embernek nem volt szabad a lábát betennie, rácoknak, de főleg asszonyoknak meg volt engedve a ki- és bejárás.” Tollius egy évvel Buda visszafoglalása után járt itt. Vác felől jött, s annak ellenére, hogy — a pesti oldalról nézve — feltűnt neki a „magas dombon álló Buda, fehérülő falaival, tornyaival és templomai-
val”, s mennél közelebb jutott, annál inkább csodálta a császár szerencsését, „amely oly erős és gyönyörű várossal ajándékozta meg,” — mégis, amikor a pesti oldalon a hídhoz ért, úgy

¹ *Bánrévy Gy.*: Az első hivatalos intézkedések a visszafoglalt Budán 1686-ban. Bp., 1937. 18—19.

látta, hogy Buda „az ostrom folytán földig” leromboltatott, s hiába kívánt volna ott szállást, Pest városába kellett mennie. Három napig tartózkodott Pesten, s közben átment Budára és ott megtekintett minden nevezetességet. S ezek után megállapította — szinte az első benyomásait tagadva, de a hidnál szerzett felvilágosításait igazolva látottan —, hogy „a hajdan oly büszke és pompás vár és város a rettenetes ágyúzástól teljesen romhalmazzá volt löve”. Az egész városban egyetlen ép házat sem talált.²

Ha ép ház nem is volt, de a házak nagy része Tollius látogatása idejében lakható lehetett. S Tolliusnak az a kijelentése, hogy magyar embernek Budára a lábát sem volt szabad betennie, nem állja meg a helyét. Hiszen Buda visszavívásának első évfordulóján, 1687. szeptember 2-án tartott ünnepség leírása szerint a császári résnél, azon a helyen ti., amelyet a császáriak legelőször foglaltak el, ágyúk dörgése közben az Ambrus-féle himnusz elmondása után két nyelven, magyarul és németül tartottak a jezsuiták szónoklatot.³

S Tollius látogatása idején Budának, nemcsak a Várnak, hanem a Vízivárosnak és a város mai területéből a Tabánnak, az Országútnak és az Újlaknak is lehetett már jelentős lakossága. A lakosságra vonatkozólag a források meglehetősen hiányosak, illetve szűkszavúak. Az mindenesetre már az első forrásokból is nyilvánvaló, hogy a felszabadítás utáni első esztendőben Budának életerős polgársága, illetőleg lakossága volt.

Schmall Lajos szerint a budai „polgárság” 1687. évi szeptember hónapban alakul meg, midőn a Budát és Pestet kormányzó budai kamarai igazgatóság a két testvérváros házbirtokosait polgárokká feleketi.⁴

A polgárság — mint „a kamarától függő városhatóság” — megalakításáról a pontos adatot Kovács Lajos közölte, Werlein budai kamarai inspektornak a bécsi udvari kamarához küldött 1687. szeptember 27-i jelentése alapján.⁵ A polgárság (ein ordentliche Burgerschaft; bestelte burgerstand) felállítását és az ezzel kapcsolatos polgármester-választást a császár 1687. november 7-én kiadott leiratában megerősítette.⁶ Összeírás azonban erről az 1687-es polgárságról nem maradt fenn.

A város 1687. évi lakosairól — tehát a lehetséges polgáiraírók is — az első pontos és részletes névsort a jezsuiták által készített legrégebb budai keresztelési anyakönyv adatai (szülők, keresztszülők) alapján lehet összeállítani. Ez az anyakönyv 1687. június 20. és december 31. között a következő neveket tartalmazza:⁷

Appfölbacher János Mihály
Augbiz Kristóf
Beck Lipót, commendans
Calchern Márton
Carnett András
Cinner János Justus

Collin Félix
Crabat Márton
Crabat Tamás
de Cruche Sebestyén
Cumel Márton Ferdinánd
Czasovski Ferenc Miklós

² Zoltán J.: A barokk Pest-Buda élete. Bp., 1963. 9—10.

³ Zoltán J.: i. m. 23. — Historia Societatis Jesu Budae gloriose recuperatae sub augustissimo imperatore Leopoldo I. 2: Septembris Anno 1686 Continuative usque Annum 1736. Országos Széchényi Könyvtár, Fol. Lat. 3440. 6.

⁴ Schmall L.: Adalékok Budapest Székes Főváros Történetéhez. Bp., 1899. I. 247. — Ezt idézi és fogadja el Iványi B. is. (A városi polgárság keletkezése és fejlődése figyelemmel Buda és Pest városokra. Statisztikai Közlemények, 54. kötet, 1. szám Bp., 1936. 99.)

⁵ Kovács L.: Buda város pénzügyei a Rákóczi-szabadságharc idején. Bp., 1937. (Kluny. a Domonovszky-emlékkönyvből) 3—4. — Országos Levéltár (OL), A budai kamarai adminisztráció Levéltára (KA), Expeditiones, 1687. szeptember 27. — Budai Lt.-Corr. mag. 1687. október 4.: „gesampte neue aufgerichte burgerschaft der königl. Haupt und Residenz Statt Ofen.”

⁶ Schmall L.: i. m. I. 303—304.

⁷ A budavári plébánia levéltára. — Liber antiquae Baptizatorum, ab Anno 1687. quo primum Budae a Celsissimo Principe Archi-Episcopo Strigoniensi, Dno Georgio Szecheny, Parochialis Cura Societatis Jesu Consignata est. Ennek a keresztelési anyakönyvnek a bejegyzései azonban 1687. december 31-én megszakadnak, s benne — 12 üres oldal után — 1692. november 3—1717. szeptember 5-ig halál- (temetési) bejegyzések találhatók. Új keresztelési anyakönyvet a budavári plébánián a jezsuiták csak 1700. január 4-én kezdtek el.

Debler János
Denck János György
Dioschi Mátyás
Dorn Henrik
Dreisler János Jakab
Eberth György, *vigiliarum praefectus*
Efferling Péter, *doctor medicinae*
Elsner Dániel
Engelmaÿr András
Erhardt Gáspár
Faber Péter
Farckas János
Feüer Simon
Fischer János György
Fraunholtz Ferenc
Freytmuth János Udalrik
Frisan Gebhard
Fück György
Gall János Jakab
Gallus Sándor
Gan Jakab
Gaudiz Mátyás
Geger János
Glauz Jakab
Greiner Gáspár
Grendorff Dénes
Grupp János Mihály
Gulli Gáspár
Haiss Márton
Halt János
Hann János Jakab
Hartoni János
Hauer János
Henn János György
Hettner János Udalrik
Hirschsteiner György
Hochenwartter Mihály
Hoffman András
Hönig Henrik
Hönig Mátyás
Hubank Mátyás
Hueber Vitus
Jerger József Antal
Jungmaÿr János Kristóf
Karpffenstein István
Kellermayr Pankrác
Kitsch András
Knor Dávid
Körer Hartman
Kremp Tóbiás
Kutscher Boldizsár
Lang János Melchior
Leczi István

Lechner Farkas Jakab
Limpacher Orbán
Lipkovicz Márton
Lottenberg János
Marcko János
Mathi Jakab
Minck Mihály
Mitrass Mihály
Mülberger Ferenc
Müller János Henrik
Obernick Mátyás
Ordani János
Öxler György
Papyrer János
Parmitt Jakab
Passegger Ádám
Pauer Mátyás
Pittman Ádám
Podér János
Pols Vilmos
Posishay Miklós
Postelt Mihály
Purgsteiner János Ferenc
Reisinger András
Reisch Mihály
Reitter György
Reüeder Udalrik
Reÿmandt Mihály
Ridl János Lénárt
Rosen Mátyás Melchior
Rost János Antal
Rott Bernát
Rottlauf Márton
Rucker András
Ruprecht Márton
Sachs Simon
Salgari Péter
Schalter János György
Scherenski Jakab
Scheffler Mátyás
Schlesinger Mátyás
Schmidt István
Schwarzenkopff Roscius
Schwedo Pál
Schweinfurt Herman Kristóf
Seidl Mátyás
Silni Tamás
Stadtman Mihály
Starck Vencel
Steiger Mátyás
Stein Vitus
Stiffter Mihály
Stockmayr Joachim Frigyes

de Toller Antal
Torna András
Traxler Mátyás
Unger János
Vinzo Albert
Voglmayr János Ferenc

Waltersegg György Frigyes
Welber Márton
báró Welsperg György
Wolt János Jakab
Zindman Antal Ferenc
Zormeni Albert

Természetes, hogy ez az egyetlen keresztelési anyakönyvnek alig több mint félesztendei anyaga alapján összeállított névsor igen-igen hiányos, s ez a 130 név, illetve a nevek mögött feltételezhető család nem jelenti Buda város 1687-i lakosságának az egészét, annál is inkább, mivel nem szerepelnek köztük olyan személyek, akikről pedig — más forrásokból bizonyíthatóan — biztosan tudjuk, hogy ebben az időszakban is, sőt jó néhányan már a felszabadulás első napjai, hetei óta itt tartózkodtak, dolgoztak, laktak a városban, mint pl. — a katonákon, kamarai tisztviselőkön kívül — Sautermaister Frigyes, Bösinger Ignác,⁸ Lescher Antal, Strudl Péter, Illmer Frigyes, vagy Ceresola és de la Vigne Miklós,⁹ sőt az a Prenner Farkas András sem, akit 1687. szeptemberében budai polgármesterré választottak. S a felsorolt lakosok közt csak 18 olyan van, aki a következő évben, illetve években budai polgárként szerepel (a kurzívan szedetttek).

A budai polgárokról az első, rendelkezésünkre álló összeírás 1688. október 13-ról való, s ez a budai tanácsülési jegyzőkönyvben található egy másik összeírás mellett.¹⁰ Az udvari kamara 1688. október 8-i rendeletére¹¹ ugyanis Budán két összeírást készítettek. Az első összeírás a budai polgári házakról készült:¹²

Specification deren so alhier in ofen burgerliche Häuser angenomben.

N: Fabri ein Khauffman
H: Peter Salgarj Postmaister
Venero Ceresola Paurmaister
Johann Franz Loraskho Khaufman
Dominicus Nortelli
Johann Hueber ein messerschmödt
Matthias Rauch ein messerschmüdt
Henrich Lenyck
Michael Hochenwartter
H: Peter Graf Rizziardj
Peter Kramer
H: Gral: Heysler
H: Franz Bernhard von Bueching
H: Praelath zu Oberwiz bey brün
H: N: Siberth
H: Veith vonn Steinn kayß: Zeugwarth
Michael Strella dischler
H: Vällentin Seüdl

H: N: Khampmüller Hof- und Khriegs Secretarius
Caspar Hals ein Satler
H: Johann Leonhardt Härtl von Hartenfels
H: von Rensing khayß. Khriegs Commissarius
Daniel Irrach einn dischler
Johann Baptist Maria Quadro
Christoph Wennisch ein Schuehmacher
Johann Baptista Reinholdt ein wirth
Peter Strudel
Bartholomaeus Perkher
H: Benedict Theobald Mayr
Antoni Legir
Andree Reisinger Khaufman
Johann Georg Vngar handelsman
H: Johann von Hochburg kayß. Proviant obrist:
leütenadt
Paul Strudel
Jacob Seyer ein dischler

⁸ OL—KA. Berichte und Schreiben, 1687. I. 30., VIII. 26.

⁹ OL—KA. Hofbefehle, 1687. VI. 7., VII. 29., IX. 20., X. 1., 14.

¹⁰ Budai lt. — Tanácsi jkv. 1688. 17—27.

¹¹ *Gárdonyi A.*: Die ersten Ansiedler der Stadt Ofen nach der Türkenherrschaft. — Deutsch-ungarische Heimatsblätter III. (1931) 34—35.

¹² Ezt az összeírást — erősen kifogásolható módon — közölte *Schmall L.*: i. m. II. 205—207. — Kritikájára: *Nagy L.*: A Viziváros topográfiája a XVII. század végén. TBM. XVI. (1964) 178. — Mindkét összeírást — bár nem betűhíven a számos félreértésre adva okot — közölte *Gárdonyi A.*: i. m. 34—35. — Tekintettel arra, hogy ezek az összeírások Buda város polgárságára, illetve lakosságára vonatkozólag az első és legfontosabb források, pontos közlésük indokolt és szükséges.

Conradt Kar ein glaser
Johann Wilhelm Jobst
Ein hochwürdiges Thumb Cäpitl. zu Prespurg
H: Christoph Vorster
Matthias Bauwer schlosser
 Andree Klaffenbacher ein Glaser
 Santni unnd Bernardino Maderni gebrueder
 M^o de la Vigne Obr: Leut: und Ober Ingenier
 Wenzel Hierschl ein Riember
 Hieronymus Faber
 Veith Hueber ein schmüdt
 Wenzel Kraus
Johann Leonhardt Strausz Feuerwerkher
 Andree Sigl ein Tuechhändler
Colman Sachs
 Johann Michael Grupp ein Fleischhackher
 Johann Bauhenhaider Khoch
 Frantz Schwarz zeugschreiber
 H: Hauptman Reinold Wolf
 Johann Enzinger
Ihro Gn: Fraw Anna Margaretha Regina von
Maÿren gebohrne Renckhin
 Bernardo Faretti Stainmez
 Thobias Krempel Weiszbech
 Joseph Lasgus ein dischler
Ihro Gn: H: Melchior Leopold Baron von der
Beeck
H: Brenner
 Marcus Veronese
 Ihro Gn: Herr Obrist Strasser

Wolf, unnd Friderich Sautermaister Gebrüedere
 N: Pessinger Appotegger
 H: Praelath von Cremsmünster
 Johann Christoph Jungmaÿr Khaÿs: Pauschrei-
 ber
 Albrecht Samenÿ Zimmermaister
 Hanns Khorber
Hanns Michaël Gering khaÿs. Chÿrurgus
 Dÿonisius Khundorf
 Andree Lariser ein Wagner
 Geörg Hueber ein Tischler
 Märthin Langg
 H: Johann Stephann von Werlein
 Wasser Statt
 Venero Ceresola
 N: Wuermb Weisbech
 Martin Kneisl Zimmermaister
 Hausruckher
 Klingelmaÿr
 Sprenger
 Doll
 Joseph Lackner
 N: Rodel Fleischhackher
 Peter Stöckhel Zimmermaister
 H: von Buchingen
 Christian deÿss
 Khaÿserin
 Michaël Hochenwartter
 Martin Kalcher
 Paul Filz
 Stephann Glaz

A polgári házak összeírása szerint tehát ekkor 92 (a Várban 75, a Vízivárosban 17), illetve pontosabban 91 háztulajdonos volt Budán (ugyanis Ceresolának, Buchingennek és Hochenwarternak a Várban és a Vízivárosban is volt egy-egy háza, a Maderni és a Sautermaister testvérek pedig egy-egy házban laktak). A telekkönyvi mutatókkal (a Zaigerekkel) való összevetés során azonban kiderül, hogy az ebben az összeírásban szereplő háztulajdonosok által birtokolt házak száma a jelzettnél jóval több volt, hiszen egy-egy háztulajdonos esetében igen sokszor jó néhány ház birtoklása bizonyítható.

Például Salgari Péter postamesternek (1688—1691-ig budai polgármesternek) a Fő téri házában (No 9) kívül a Víziváros Fő utcában (No 52, 150, 151) is volt három igen értékes háza, ill. telke. Gróf Rizziardi Péter az Úri utcában birtokolt négy egymás mellett levő házat (No 39—32). Négy-négy házat birtokolt még az ebben az összeírásban felsoroltak közül Irrach Dániel asztalos (No 160, 161, 184: Fortuna utca, No 132: Fő utca), Krempel Tóbiás pék (No 223: Zsidó utca, No 241—243: Medve utca), Gering János Mihály császári chyrurgus (No 182, 183, 205, 206: Fortuna, illetve Táncsics utca), Három-három háza volt Venerio Ceresola építómesternek, Buchingen Ferenc Bernátnak (s nem kettő, mint az összeírás jelezte), Strella Mihály asztalosnak, Seyer Jakab asztalosnak, Sigl András posztókészítőnek, Khundorf Dénes bognárnak, sőt Werlein István kamarai inspektornak is. Két-két háza volt Fabri kereskedőnek, Hochenwartter harmincadosnak, Mayer kamarai tanácsosnak, Ungar és Kraus kereskedőnek, Bösinger patikusnak, Jungmayr építészeti írnoknak, Sprenger fűr-
 dősnek.

E háztulajdonosok közül 20 nem volt polgár (ezek a Specificationban kurzívval szedettek). Közülük csupán ketten lettek — 1690—1-ben — polgárok (Irrach és Gering).

A háztulajdonosoknak ezzel az összeírásával egyidejűleg készített másik összeírás, a budai polgárokról a következő:

Specification der sambentlichen Burgern inn Ofen.

Frantz Ignätius Pösinger	Andreas Felckher
Antoni Scher	Sile Miklos Rázischer Goldtschmüdt
Christian Schofer, khaufman	Michaël Vogl dischler inn d. Wasser Statt
Wolf, unnd Früderich Sautermaister	H: Baumaister Venero
Michaël Grisler einn Materazenmacher	H: Salgarj
Johannes Bauchenhaider	Frantz Hausewitz
Thobias Krempel einn Böckh	H: Lenick
Michael Strella einn Tischler	Simon Fabri
Michael Mänzer	die Kheyserin in der Wasser Statt
Joseph Lasko	d. Märquetanter Reinholdt
Dominicus Quadro	Dominicus Strudel Mahler
Johann Baptista Brendani	Vismady Jacob
Johann Zaubach Khaufman	Stephann Glaz Schüfter in der Wasser Statt
Johann Geörg Vnger	H: Obrist Strasser
Andreas Reisinger	H: Hauptman Scheffers Haus
Christoph Hieronymus Faber	Hanns Adam doll
H: Bauschreiber	der Stainmez Maister Bernhard Feretti
H: Abt von Crembsmünster	der Mauthner auf der Schiffbruckhen
H: Hochwarter	Hanns Rodel, unnd Geörg Wöber beede fleisch-
H: Schanzschreiber	hackher in der Wasser Statt
Andreas Stephann Lanng	Andreas Loreser Wagner bey'm Wiener Thor
Michael Wippo	Marx Pezel Schuechmacher
Veith Hueber d. Schmidt an Wiener Thor	Caspar Hailsch Satler
Ferenesse	H: Ober Commissarius Härtl
Herr Zeugwartter	H: Contraleur
H: Zeugleutenandt	Bärtholome Beckher, barbierer
H: Pauzahlmaister	Junge La Vigne
H: Graf Ritschárdy	Sebastian Scholdering Schuechmacher
H: Ober Commissarius von Rensing	Johann Maria Quadro
H: Leutenandt Seidl	Jacob Seyer dischler
Johannes Lorasckkhy	Conradt Khann Glaser
Hanns Sedl Schansky Fleischhackher, und	H: Graf Attemus
wierth	Hanns Geörg dryller Schlosser
Andreas Klofenbacher	Christoph dohman Vrmacher
Johannes Khorber	Albrecht Sämuel Zimmerman
Märthin Khalcher Maurermaister	H: Andreas Sigler Tuchhandler
Märthin Kneisl Zimmermaister	Caspar Kheberlein Schuechmacher
Johann Sprenger Baader	Johann Frantz Schniermacher
Peter Stekkel Zimmermaister	Frantz Schwarz Zeug Ambs Schreiber
Christoph Beinsch Schuemacher	Michaël Willburg im Weissen Creüz
Michaël Minadi Cameral Inspections Wagen-	Ober-Ingenieur La Vigne
maister	H: Hof Cammerath Maÿr
Wenzel Kraus märquetanter	Hanns Vlrich Freÿmuth Schlosser
Adam Mätthy löderer in d. Wasser Statt	Ferdinandt Fax Schwerdtfeger
Andreas Hausruckher in der Wasser Statt	Franz Saiffensiederin Wittib
Joseph Lachner Fleischhackher inn d. Wasser Statt	Johann Wunderlich Schneider
Paul Filz einn wierth	H: Statthauptman

H: von Werleins Haus
 Geörg Vischer Schmidt am Wasser Thor
 Márthin Christoph Lang Glaser
 Hanns Paul Cammermayr schneider
 Michaël Hilwerth Schuester
 Märthin Eberle Schuester
 Adam Geörg Rienner handtschuechmacher
 Mathias Ferdinandt Camel Schneider
 Christian Märthin Appel Schuester
 Benjamin Libe Schuester
 Hanns Caspar Grueber Schuester
 Maria Oxentretterin Wittibl: Schusterin
 Bernardin Maternj Stain mez
 Hanns Michaël Grup Fleischhackher

Sebastian Maÿr Schuechmacher
 Hanns Geörg Hueber, dischler
 Geörg Wuermb ein böckh in der Wasser Statt
 Sebastian Creüz knoch in der Wasser Statt
 Wolf Linnbeckh in der Wasser Statt
 Christian denisch Barbierer in der Wasser Statt
 Einn Hung: Khaufman
 Thomas Hidlmaÿr in der Wasser Statt
 H: Sibert
 Sebastian Schultrin Schuechmacher
 Wenzel Hierschl Riemer
 Dionisius Khandorf
 H: Hauptmann Wolf
 Bärtholomeus Klaubler, ein Schneider

Ebben az összeírásban 121 polgár szerepel. Ezek közül azonban 55 nem található a polgári házak összeírásában. Ennek az oka nyilvánvalóan a budai kamarai inspekciónak által 1688. június 30-án kiadott dekrétumnak abban a rendelkezésében keresendő, amely szerint „kereskedő vagy iparos emberek, ha nem is tudnak, vagy nem akarnak házat építeni, mégis felvehetőek polgárnak s tőlük a polgáresküti ki lehet venni.” Téves tehát Schmallnak az a megállapítása, hogy „a polgárok a házbirtokosok voltak s ezeket írták össze 1688. évi október hó 16-án.”

Ez a két összeírás, amely a város (a Vár és a Viziváros) lakosságának, pontosabban családfeinek csak egy meghatározott részét tartalmazza, felhasználható a város *polgári és házbirtokos lakossága számának* megállapítása céljából. Nem használható fel azonban arra, amire Schmall és utána mások is kísérletet tettek, hogy ezeknek (egyiknek vagy másiknak) az alapján Buda város XVII. század végi (felszabadítás utáni) *lakossága számának* a meghatározására tegyünk — igen bonyolultnak ígérkező — kísérletet.

Schmall ugyanis az általa (önkéntesen) felhasznált és értelmezett összeírás alapján (a Várban 79, a Vizivárosban 17 lakott ház) 98 személy nevének ismerete nyomán ugyanannyi családot feltételezve, s egy családra öt személyt számolva, a budai lakosság számát 1688-ban 490-re tette, s hozzászámítva ezekhez az „albérlők” (a zsellérek) számát is (ez ugyan a forrásokból nem bizonyítható) — a 7-es szorzószám alkalmazásával —, a város lakosságának a számát 689-ben állapította meg.¹⁵

Gárdonyi — Schmallt kritizálva — ezt a lélekszám megállapítást nem fogadta el, kétségbe vonta, de csak azon az alapon, hogy Schmall minden házat lakottnak tételezett fel, holott az általa közölt listában elsősorban csak házhelyekről lehet szó. S az így megállapított lakosságszámnak az irrealitását még azzal is igyekezett (bizonyítás nélkül) aláhúzni, hogy megállapította: a települők többsége valószínűleg család nélkül jött.¹⁶ Gárdonyinak ezt a megállapítását „valószínűsíthetik” azok az adatok, amelyek a budai kamarai adminisztráció levéltárában a budai építkezésekhez szükséges munkások toborzására és munkába állítására vonatkoznak. Ceresola építómester például 1687 elején az örökös tartományokban toborzott kőműveseket, ácsokat és kőfaragókat, s a krajnai és a stíriai kőművesek egy csoportja (29 fő) március 22-én el is indult Bécsből Budára.¹⁷ A budai főtemplom tetőzetének elkészítésére a bécsi kamara 1687. augusztus 5-én Bécsből egy ácsmestert (Kollonics szerint a legjobbat:

¹³ Budai lt. — A vári és a vizivárosi Zaiger. — Ez utóbbit kiadta Nagy L.: i. m.

¹⁴ Budai lt. — Tanácsi jkv. 1688. június 30. — *Iványi B.*: i. m. 100. — Téves tehát Schmallnak (i. m. I. 204.) az a megállapítása, hogy „a polgárok a házbirtokosok voltak, s ezeket írták össze 1688. évi október hó 16-án.”

¹⁵ *Schmall L.*: i. m. I.

¹⁶ *Gárdonyi A.*: i. m.

¹⁷ OL—KA. Hofbefehle, 3845. fasc. 347—350. fol. — Berichte und Schreiben, 3880. fasc. 81, 119. fol. —

Asolet) és 25 ácslegényt küldött, akiknek a feladata volt még a katonai kvártélyok építése is.¹⁸ Nagy mennyiségű szakmunkásra volt szükség 1687-ben a városban folyó egyéb nagyszabású építkezéseknél is (lőportorony, élelmezési raktárak, öntőház, jezsuita kolostor, lovaglóhelyiség, stb.),¹⁹ nem is szólva a magánházak építkezéseiről.

Jöttek tehát ide csapatostól ácsok, kőművesek, kőfaragók és más mesteremberek. De csak idénymunkára. Például 1687. január 19-én Erhardt Ulisses ácsmester leváltását kérte, hogy Budáról visszatérhessen feleségéhez Bécsbe.²⁰ Ezeknek a mesterembereknek a többsége nem hozta magával a családját. Ideiglenes lakók voltak ők a városban, s közülük csak igen kevesen voltak olyanok, akik állandó lakóhelyül Budát választották. Az 1688-as két összeírásban csak egy építőmestert, egy kőművest, három ácsot és két kőfaragót találunk. Ennyi pedig nyilvánvalóan elégtelen lett volna a nagy építkezési, helyreállítási munkák során.

S bár az is igaz, hogy az 1687-es keresztelési anyakönyvben előforduló 18 polgár (az 1688-as polgárság 15–16%-a) közül csak 6 volt nős (a többi mint keresztszülő szerepelt ott), mégis a város lakossága számának egy meghatározott időpontban való megállapításánál, illetve becslésénél az „albérlők”, a lakók számát figyelmen kívül hagyni nem lehet. S ezt a számot az idénymunkásokon kívül jelentős mértékben szaporíthatták a mesterlegények,²¹ a szolgák, szolgálók, és a napszámások is. Azonban, mivel pontos támpontjaink nincsenek, Buda város 1688. évi teljes lakossága számának megállapítására nem vállalkozhatunk. Annyi azonban bizonyosnak látszik, hogy a lakosság száma — a katonaságot nem számítva — már ekkor is jóval magasabb volt, mint a Schmall által optimálisan közel 700-ra számított.

A lakosság számának a meghatározása kérdésével kapcsolatosan figyelembe kell venni olyan forrásokat is, amelyek nem elsődlegesen népesedéstörténeti források, de adataik utalnak a város népességére (tehát — egy meghatározott területen és időpontban vagy időszakban — a lakosság egy részére) is. Ilyen forrás a budai jezsuiták Históriaja.²² Ebben — a jezsuiták munkásságának ismertetése során — évről-évre feljegyezték a katolikus hitre áttértettek számát, s változó részletességgel azt is megemlítették, hogy az áttértek előzőleg milyen vallásúak voltak, s két esztendőben (1693, 1694) az áttértek neveit is felsorolták.

Eszerint Budán 1687–1698 között a jezsuiták által áttértettek száma és vallási megoszlása a következő volt:

	Luteránus	Kálvinista	Görögkeleti (rác)	Moha- medán (török)	Egyéb	Összesen
1687	187	—	3	13	—	201
1688	60	25	11	—	—	96
1689	7	7	—	2	—	16
1690	26	7	—	3	—	36
1691	41	—	—	14	—	55
1692	29	1	—	7	—	37
1693	34	—	1	8	—	43
1694	40	5	1	14	—	59
1695						32
1696						52
1697	21	4	10	1	1	37
1698	34	—	14	8	—	56

¹⁸ OL—KA. Hofbefehle, 3843. fasc. 63. fol. — Berichte und Schreiben, 3881. fasc. 159—162., 172. fol.

¹⁹ OL—KA. Buchhalterey Acten 1687. XI. 29. No. 71—76.

²⁰ OL—KA. Berichte und Schreiben, 3880. fasc. 21. fol.

²¹ Kneissel Márton ácsmesterről például biztosan tudjuk, hogy több segéddel dolgozott. OL—KA. Hofbefehle, 3845. fasc. 297. fol.

²² OSZK—Fol. Lat. 3440. Historia Societati Jesu Budae gloriose recuperatae sub augustissimo imperatore Leopoldo I. 2: Septembris Anno 1686 continuative usque Annum 1736. 5., 24., 28.

Tehát az áttértettek száma 1687—1698 között 720 volt. Tizenkét év alatt körülbelül 100—120 család *térhetett* át a jezsuiták térítő munkája folytán a protestánsok (luteránusok és kálvinisták), a schizmatikusok (rácok) és a mohamedánok (törökök) közül a katolikus hitre („ad fidem nostram”). Ezt a megállapítást azonban a jezsuita Históriaiban 1693-ban és 1694-ben feljegyzett nevek cáfolják. E feljegyzések alapján családi áttérésekről nem lehet szó. Ezek a számok az áttértek lélekszámára vonatkoznak.

Az 1693. évi feljegyzés szerint 28 férfi, 6 nő, 5 török férfi és 3 török nő tért át a katolikus hitre, s hozzájuk számították még a rác schizmatikusok közül áttért Radovan-t is. 1694-ben 43 férfi és 16 nő tért át, ezek között török 6 férfi és 8 nő. A feljegyzett nevek azonban — első sorban a számbeli többséget kitevő nem török áttértek esetében — nem utalnak családi kapcsolatokra.

Ezek a nevek a következők: Kedig, Lenzer, Pach, Kwatperger, Lindner, Schen, Brens, Adloff, Kunard, Schiz, Schwarz, Werner, Kuss, Edemon, Fischer, Geczi, Preininger, Sehl, Schichter, Schottenberger, Goscha, Zirk, Kollniz, Maier, Geisler, Gyori, Fux (1693, férfiak), Kirner, Alt, Fenus, Soch, Schoffek, Volin (1693, nők), Kőnig, Zeisler, Muschan, Lauschner, Oschenbacher, Polz, Lang, Miller, Schiller, Greifenburg, Jachet, Kalz, Bernhardt, Marquard, Peter, Schwarz, Luis, Spog, Englkind, Mascha, Rueprecht, Stephan, Wozdik, Tausch, Jacob, Hanke, Rudnig, Sax, Ebert, Kalkouich, Einz, Pifner, Wifber, Schroder, Geisler, Redl (1694, férfiak), Stephan, Olasch, Verg, Messer, Grill, Gomke, Wickl, Mezler (1694, nők). Családi kapcsolatot csak a Stephan (János és Anna) név esetében lehet feltételezni.

A feljegyzett nevek alapján ítélve az áttért protestánsok (1693—1694-ben a nevek feljegyzése során nem különböztették meg a luteránusokat a kálvinistáktól) többsége német volt. Gyori István, Geczi János és Schiz György esetében lehet gondolni magyar, Wozdik János, Kalkouich Mihály esetében szláv, Marquard György és Luis Vilmos esetében pedig francia származásra (az áttértek neveinek alapos nyelvészeti vizsgálata a nem német származásnak számát még valószínűleg növelni fogja).

A sikeres áttérés eredményének értékelésénél azonban figyelembe kell venni azt, hogy a jezsuiták a protestánsok térítése során éppen úgy nem ütköztek egy másik egyház korlátozó ellenállásába (protestáns pap nem volt a városban), mint a törökök térítése során sem (a mohamedán vallásgyakorlásnak nem volt meg az egyházi lehetősége). A görögkeleti (rác) térítés eredménye viszont nyilvánvalóan azért volt csekély, mert a budai délszláv lakosságnak a rendszeres vallásgyakorlását nem korlátozták (volt templomuk, voltak papjaik). Az áttérés sikerének a legerősebb tényezője azonban az egyházi és kamarai részről, rendeletekben is megnyilvánuló, vallási türelmetlenség volt. Míg 1686. november 5-én a budai kamarai inspekción hivatalt utasításában — a házak kiosztásával kapcsolatban, s a nemzetiségi korlátozásokon kívül — csak a Vár háztulajdonosainál tették kötelezővé a katolikus vallást,²³ addig az 1688-ban kiadott rendeletek egyre határozottabban intézkedtek arról, hogy a luteránusok, kálvinisták, zsidók Budától távol tartandók.²⁴ Pedig ezek a nem katolikus vallásúak nem a háztulajdonosok között jelentkeztek.

Az áttértettek nagy száma 1687—1688-ban mindenesetre utalhat arra, hogy ezek az állandó telepedés vagy huzamosabb itt-tartózkodás céljából jöttek Budára, és a conversióval a letelepedés akadályán igyekeztek túltenni magukat. Feltűnő viszont, hogy ezeknek az áttértetteknek a nevei nem szerepelnek a városi igazgatás irataiban, s nem találkozunk velük a budai kamarai adminisztráció levéltárának egyes iratsorozataiban sem. Ezek nem lettek polgárok, mert akkor vagy a polgárkönyvben vagy a tanácsi (tanácsülési) jegyzőkönyvekben szerepeltek volna. Nagy részük nem lehetett állandó városi lakos sem, mert akkor szinte elképzelhetetlen, hogy a városi hatóságnál ne lett volna valami, írásban is rögzíteni szükséges

²³ Bánrévy Gy. : i. m. 21.

²⁴ OL—KA. Buchhalterey-Acten, 3827. fasc. No. 140., 3821. fasc. No. 97., 102., 103., 104.

nyoma a városban való tartózkodásuknak. Hogy katonák voltak-e (a férfiak), vagy itt élő — polgárjoggal nem bíró — lakosok feleségei (a nők), arra a jezsuita História nem ad felvilágosítást. Az mindenesetre kétségtelen, hogy áttérésük időpontjában itt tartózkodtak a városban, akár mint katonák, akár mint lakosok, vagy lakosok feleségei.

* * * *

Az 1687. évi budai polgárság (amelyről összeírás nem maradt fenn) éppen úgy egy ad hoc (a polgármester és a tanács megválasztására szolgáló) szervezet volt, miként tulajdonképpen az 1688. évi is az. A kamarai inspekciónak ugyanis elrendelte, hogy a tisztújítást évenként kell tartani. Kűechl Miklós György városi szindikusz²⁵ 1688. október 16-án elkészítette a polgári házbirtokosok és az összes polgárok összeírását. Október 24-én az előző polgármester, Prenner Farkas (aki az összeírásban nem névszerint, hanem mint városkapitány szerepel) lemondott. Polgármesternek november végén vagy december elején három jelölt közül Salgari Péter postamestert választották. A választást a kamarai inspekciónak december 13-án erősítette meg.²⁶ Az ettől kezdve meginduló városi igazgatás működése során találjuk az első nyomait annak, hogy új polgárok felvételével a tanács foglalkozik. December 22-én a tanács az asztalosok kérelmére tanúsította, hogy „siben Tischler in der Zahl verwürkliche Burger in alhiesige königliche Hauptstatt an- undt aufgenommen wordten.”²⁷ December 31-én pedig névszerint feljegyznek négy polgárt, akik a polgárjogért járó díjat (Burgerrecht), 5 forintot kifizették.²⁸ S december 29-éről található egy feljegyzés a tanácsi iratok között, amely minden valószínűség szerint a felállítandó polgárnyilvántartás, a Bürgertabelle, tervezett szerkezetére utal.²⁹ A Bürgertabellé-ben 9 rovatot terveztek:

1. Burger	a polgár (neve)
2. Burgerzödl	a polgárlevél (kiadása)
3. Juramentum	a polgáreskü (letétele)
4. Condition	foglalkozás
5. Geburt und Lehrbrief	születési és tanulólevél
6. Burgerrecht	a polgárjog (díjának kifizetése)
7. Hausgesessen	háztulajdon
8. verheyrath	családi állapot
9. Catholische Religion	katolikus vallás

Ez az első nyilvántartás (Tabelle) azonban nem maradt fenn. A budai levéltárban levő *Matricula Civium Budensium* című polgárkönyvet csak a városi privilégiumlevél elnyerése után kezdték el vezetni, s első bejegyzése 1706. május 7-éről való. Használták korábban egy régi polgárjegyzéket (*alte Roll*), 1706. június 28-ig. (Marianoviz Stippan volt az utolsó, akit oda bejegyeztek.) A régi polgárjegyzék adatainak egy részét bevezették az új polgárkönyvbe, az abc-rendszerű Matriculá-ba is, minden betűnél feltüntetve, hogy a régi nevek „aus der alten Roll extrahiret.” A régi jegyzéknek az így fennmaradt adatai azonban eléggé hiányosak: 67 esetben nem jelölték meg a foglalkozást, 17 esetben csak azt, hogy az illető schutzverwandter (védett polgár), s 3 esetben pedig csak azt tüntették fel, hogy rácookról van szó.

²⁵ Bónis Gy.: Buda és Pest bírósági gyakorlata a török kiűzése után 1686—1708. Bp., 1962. 43. Krätzsmann János György Buda város első szindikusa után Kűechl 1688. július 1-én lett szindikusz.

²⁶ Gárdonyi A.: Buda város közigazgatása s közigazdasági viszonyai a XVII. század végén. — Századok L. (1916) 481—482.

²⁷ Iványi B.: i. m. 129.

²⁸ Budai lt. Tanácsi jkv. Rapulare 1688. december 31. — Ez a jegyzőkönyv a XX. században — addig különböző iratsorozatokban szétszórtan fekvő iratlapokból — összekötött tanácsulési jegyzőkönyvi fogalmazmány. Első bejegyzése 1688. december 6., az utolsó 1690. február 27.

²⁹ Budai lt. — Corr. mag. 1688. december 29. — Áthúzott jegyzet.

A *Matricula Civium Budensis*-ben a régi polgárjegyzék adatainak beírása során évszám megjelölést csak 1692. április 1., de rendszeresen csupán 1700. április 16. után találunk. Felvethető tehát az a kérdés, hogy az 1706-ban, az új polgárkönyv készítése, elkezdése idején felhasználta „alte Roll” azonos-e az 1688 decemberében elkezdett polgárjegyzékkel? Ennek a kérdésnek a jogosságát megerősítheti az a megállapítás is, hogy a *Matriculá*-ba beírt polgárok száma jelentősen kevesebb, mint a különböző forrásokból bizonyíthatóan polgároknak *felvettek* száma.

A *Matriculá*-ban az 1706. június 28. előtti bejegyzések szerint (aus den alten extrahiret) a polgárok száma 463. Ebből a számból azonban egyet le kell vonni azért, mert Neutra Johann (=Nitra Janosch) kétszer szerepel, de levonandó az a 11 bejegyzés is, amely mellett 1713-as évszám szerepel (Hansz Bilanski tuchmacher, Georg Bämel binder, Jacob Caspar ein schlosser, Joh: Georg Fräszsan fischer, Leopold gleistorffer ein würrh, Nicolaus Ganglhoff hueterer, Jellman Franz handelsmann, Keller Carl bildhauer, Riedl Stephan glaser, Schöffmann Joh: Georg schoszmann, Triller Tobias Johannes), s levonandó az 1712. április 20-i dátummal (s más írással) bejegyzett Johann Geiszler ein Wagner, valamint az 1709. december 20-i dátummal szereplő Pölsterl Matthias shuster és Pöltzl Michael würrh is, aki 1712. augusztus 24-i megjelöléssel szerepel. Hozzá kell adni viszont a *Matriculá*-ban szereplő régi polgárok számához azokat, akik — kivétel nélkül Schutzverwanten — évszám megjelöléssel a régi Rolle kivonata után kerültek be az új polgárkönyvbe: Ester Gáspár, Flor Johann, Linter Bartholomee, Novanzki Andreas, Ziegler Bartholmee, Zähl Michael. Ezek szerint a régi polgárjegyzékből 454 név került át az újonnan felállított polgárkönyvbe. A különböző forrásokból megállapítható polgárfelvételek száma 1686—1706 között azonban ennél jóval több: 565, s ha a 26 Schutzverwanten-nel is számolunk, akkor 591. Az „alte Roll” tehát nem lehet azonos (vagy legalábbis teljes mértékben azonos) az 1688 decemberében elkezdett polgárjegyzékkel, amelyet „Bürger Tabellé”-nek neveztek. Felmerül tehát az a kérdés, hogy vajon a *Matriculá*-ban idézett „alte Roll” mikor és milyen szempontok szerint készült.

A polgárfelvételekre vonatkozó források 1688—1706 között — a *Matriculá*-ban (Pk.) „alte Roll”-on kívül — a következők: az 1688-ik évi polgárösszeírás (Sp), tanácsülési (tanácsi) jegyzőkönyve (Tj), néhány tanácsi irat, az 1691-es (Bu) és az 1696-os összeírás (Pl), a városi számadás könyvek (Szk) és azok mellékletei (Szk).

A budai tanácsülési jegyzőkönyvek csak 1694. május 19-én kezdődnek. A korábbi évekből csak tanácsi jegyzőkönyvek maradtak fenn. Ezekben a jegyzőkönyvekben polgárjogra vonatkozó, személy szerinti feljegyzések 1688. december 31 és 1690. február 27 között találhatóak. A feljegyzések száma csak 1689. március 28-ig (18 polgárfelvétel), július 1—szeptember 17-ig (28 polgárfelvétel) és december 30—1690. február 27-ig (10 polgárfelvétel) tételvezhető fel teljesnek. Az 1698 áprilisi polgárfelvételekre néhány adat található a Budai Levéltár Correspondentiae Magistratuales (Cm) c. iratsorozatában levő tanácsülési jegyzőkönyvi fogalmazványokban (9 polgárfelvétel), s fennmaradt még 1689. november 7-ről egy jegyzék, amely annak a 28 polgárnak a nevét és foglalkozását tartalmazza, akik a szokásos polgáresküet letették. Ezek között 12 található, aki nem szerepel a tanácsi jegyzőkönyvekben. A név szerint feljegyzett polgárfelvételek száma tehát ebben az időszakban 77. Ezek közül 27 nem szerepel a *Matriculá*-ban. Ezeknek a polgároknak a nevét nyilvánvalóan feljegyezték a „Bürger Tabellé”-ben is.

A név szerint ismerteken kívül még számos polgár neve kerülhetett be 1689-ben és később is ebbe az első polgárjegyzékbe. Egy 1689. március 23-án készült jegyzék szerint addig az időpontig városrészenként 78 „burger zödl”-t adtak ki (Rathaus Viertel 34, Herrngassen 6, Wiener vürrl 18, Miter vürrl 8, Wasser ober vürrl 5, unter vürrl 7). Ezek között természetesen nagy számban lehettek olyan polgárok is, akik már az előző években is itt laktak, de a polgárdíjat csak ekkor fizették ki. Nyilvánvalóan ezekre vonatkozott az a tanácsi kimutatás, amely szerint a városban 45 olyan polgár élt (1689. január 31-én), aki a polgárlevelet még nem váltotta ki.

A polgárfelvételeknek, új polgárok jelentkezésének, letelepedésének nagy lendületet adott az a császári leirat, amely 1689. augusztus 22-én Budát (és Pestet) öt évi adómentesség-

ben részesítette. 1691-ben már 177 polgárt írtak össze Budán, s ez a polgárság már nem olyan ad hoc alkalomra létrehozott (mert összeírt) polgárság volt, mint az 1688. évi, hanem azokból állott, akiket a tanács 1688 decembere óta szabályszerűen polgárnak felvett.

Az 1691. évi összeírás az az évi polgármester-választás előkészítése során keletkezett, augusztus 2-ika előtt. Az udvari kamara elrendelte ugyanis, hogy „aus der gantzen Gemaine”, tehát a teljes polgárságból, egy 40 polgárból álló bizottságot (Ausschusz) kell alakítani, s ez a bizottság választja majd meg a polgármestert. A városi tanács elkészítette a város polgárainak az összeírását, s a budai kamarai adminisztráció pedig ennek alapján kijelölte a bizottság tagjait, s ezt 1691. augusztus 14-én közölte a budai polgármesterrel és a tanáccsal. A kijelölés alapjául szolgáló polgárösszeírásban 180 név szerepel, de a polgárok száma ekkor a valóságban csak 177 volt, mert három nevet (Pauer Mátyás, Neskola György, Mildum János György) tévedésből kétszer írtak be a jegyzékbe. 1691-ben csak azokat írták össze, akiket 1688 decembere óta valóban felvettek polgárnak, azokat, akik a polgári feltételeknek megfeleltek, s a polgárjegyzékben (Bürgerrollé-ban) is nyilvánvalóan szerepeltek. Az összeírás azonban nem a Bürger-tabelle másolata, ugyanis a nevek sorrendje se nem időrendi (a polgárfelvétel szempontjából), se nem abc-rendes. Nem követte az összeírás a települési sorrendet sem, s nem vette figyelembe a foglalkozási csoportosítást sem, csupán a tanács tagjait (Rahts Freind) különböztette meg a polgárságtól (Gemaine burger).

A polgármester választó bizottság kijelölése a következő, 1693. évi választás előtt is hasonló módon történt, bár ebből az évből a polgárság összeírása nem maradt fenn, csak a bizottság névsora. Feltételezhető, hogy a Matriculá-ban felhasznált jegyzék ebben az időben keletkezett, s így ekkor már nem volt szükség új polgárösszeírás készítésére.

Buda város fennmaradt első számadáskönyve 1692-ből, Unger János György polgármestersége idejéből való. Ez a számadáskönyv a címe szerint is polgármesteri számadás. Hasonlóképpen, s címében még határozottabban polgármesteri számadás az 1693. évi is, amely Bösinger Ignác polgármestersége idején készült, és így 1694. április 27-ig tart. A Matriculá-ban szereplő korai évszám megjelölések pontosan ebből az időszakból valók. 1694-től kezdve a városi számadásokat nem a polgármester készítette, hanem a városi főkamrás. 1694-ben a január 9-én a budai kamarai adminisztráció által kamarásnak *kinevezett* Sauttermaister Frigyes, majd a következő években a *választott* főkamrások (1695—1698-ig Sauttermaister, 1698—1699-ig Reinoldt Wolf).

Az „alte Roll” 1692 után keletkezett: az 1688 decemberében felállított Bürger-tabelle helyett. Az alte Roll-nak 1694-ben már készen kellett lennie, hiszen az ebben az évben meghalt Lang Márton üvegesmester, Wittber Mihály szappanfőző, Faber Kristóf helyettes polgármester, Rieder Sándor János szabómester és Pecker Bertalan tanácsnok szerepel benne. Az alte Roll egyszerű nyilvántartás volt, amely abc-rendben a polgárok nevét és foglalkozását tartalmazta. Először a Roll készítésének az időpontjában életben volt, a városban lakó polgárokat jegyezték be (bár jónéhány esetben „kifelejtettek” s csak évek múlva jegyezték be már 1688-ban is itt élt polgárokat), majd folyamatosan az újonnan felvetteket. A Bürger-tabelle nyilvántartási rendszerére ekkor már nem volt szükség: a polgárfelvételt a tanácsülési jegyzékben rögzítették, a polgárdíj kifizetésének a megtörténtét pedig a polgármesteri, később kamarási számadásokban.

Az alte Roll adatai azonban a Matriculá-ba csak hiányosan kerültek be. Az átmásolásakor több olyan polgár nevét kihagyták, akik időközben meghaltak: például Lanczek György, Mátyás vincellér.

A polgárok származáshelyeire vonatkozólag az így rekonstruált Bürgerrolle nem ad felvilágosítást. Erre a rekonstrukció során nem is törekedhettünk, hiszen a rekonstrukció alapjául szolgáló források csak 53 esetben utalnak származáshelyre (születési- vagy lakóhelyre). Közlésük azonban indokoltnak látszik annak ellenére is, hogy e töredékes adatok alapján végleges (vagy határozott) következtetéseket nem lehet levonni. Adhatnak azonban olyan támpontokat, amelyek a további kutatást nemcsak hogy elősegíthetik, hanem — remélhetőleg — előre is lendíthetik.

1688—1705 között 53 budai polgárnál a forrásokban feltüntetett származáshelyek (a polgárfelvétel időpontjának és a polgár foglalkozásának a feltüntetésével) országokénti csoportosításban a következők:

Magyarország

Győr (Raab), 1689, 1689, 1700

Trencsén (Trentschin), 1690

Pozsony (Pressburg), 1696

Stomfa (Stampf), 1696

Österreich, 1689

Zwedl, 1689

Rastenber, 1690

Salzburg, 1694

Altenstie, 1695

Spitz, 1696

Stedldorf, 1696

Cotsedeck, 1696

Wien, 1698, 1700

Bolsdorf, 1701

Steiermark, 1697

Kärnten

St. Veith, 1696

Tirol

Rotenberg, 1696

Hall in Bünthal [Inntal] 1697

Böhmen

Prag, 1689

Behamb zu Lubcuwiz, [Lobkowitz] 1689

Altzedliz, 1704

Schlesien

Glaz, 1698

Bayern

Fridtderg, 1689

Arting, 1689

Dachau, 1689

Ingestatt, 1690

Lanzethaus, 1696

Franken

Königshofen, 1689

Nürnberg, 1689, 1698

Forschheim, 1696

Baden

Mannheim, 1689

Oberpfalz, 1705, 1705

Schwanensdorf, 1697

Schwaben

Asch, 1689

Elsass

Hagenau, 1689

Schletztadt, 1698

Westphalen

Wallweg, 1705

Handelsmann, Fleischhacker, Pixermeister

Handelsmann

Fischer

Knöpfmacher

Steinmezpallier

Marquetanter

Beck

Riemer

Beck

Kaufschneider

Bestandwürt

Baader

Goldarbeiter, Handelsmann

Schenk

Kampelmacher

Zingieszer

Maurergesell

Koch

Steinmez

Mauerpallier

Rotgerber

Koch

Landkutscher

Schneider

Zimmermaister

Glaser

Bestandwürt

Wagner

Schneider, Steinmez

Rotgerber

Fleischhacker

Müller, ?

Schuster

Drexler

Schmid

Lederer

Barbierer

Schweiz

Sanct Victor, 1689

Bosnia, 1690

Egyéb

Erckhaimb, 1698

Querckhausen, 1689

Neustadt, 1690, 1699

Raufbrun, 1694

Geiszlhirgen, 1694

Hartl, 1697

Lehembruckl, 1705

Meylandt, 1688

Maurer

Binder

Schmid

Seiller

Wirt, Seifensieder

Schneider

Pixenmeister

Koch

Vaszzieher

Marquetanter

BUDA VÁROS POLGÁRSÁGA 1688—1705.

<i>ACHLEIDNER Hannsz</i>	<i>pöckh</i>	1689. I. 5.	Tj
AICHER Joseph	binder	1701. XII. 16.	Tj—Pk: Aichinger, Szk: Aicher
AICHINHER Martin	beckh	1703. I. 8.	Tj—Pk—Szk
ALBICH Johann Christoph	buchbinder	1689. XI. 7.	Cm—Pk—Pl
<i>ALBRECHT Sámuel</i>	<i>zimmerman</i>	1688	Sp
<i>AMINI Antonio</i>	<i>steinmetzgesell</i>	1705. VI. 17.	Tj
AMUTH Sebastian	binder		Pk
ANGERER Tobias	gastgeb	1702. I. 16..	Tj—Pk—Szk
ANTONIUS Stephanus Franciscus	rätz	1693. II. 16.	Pk—Pl: Stephan Francesco, Dalmat Khauffman
ANTONOVICZ Illia			Pk—Pl: rätz
<i>APPEL Christian Märthin</i>	<i>schuester</i>	1688	Sp
ARBEITH Thomas	<i>scheidmacher</i>	1690—1	Bu—Pk: säblmacher—Pl
ARMENIER			Pk
<i>ATTEMUS graf</i>		1688	Sp
AURSCH Geörg	<i>bindter</i>	1692. V. 12.	Szk—Pk: <i>Aurisch</i> —Szk—Pl
<i>PAPST Antoni</i>	<i>kupferschmidt</i>	1696	Pl
PABST Hans Caspar	kirschner	1701. VI. 28.	Tj—Pk
PABST Joseph	buchbinder	1699. VI. 17.	Tj—Pk
PABST Martin	<i>bestandt würrh</i>	1697. III. 15.	Tj: bey grienen Cretütz—Pk
PADER Johann	tischler	1690—1	Bu—Pk: <i>Baader</i> —Pl: Baader
BALTHASZAR Martin	kirschner		Pk
BANCKINI Jo: Baptista	<i>handelsman</i>	1698. VII. 4.	Tj—Pk: <i>Pankin</i>
PAPENBERGER Adam	fuhrman	1697. XI. 18.	Tj—Pk
<i>PARTH Jacob</i>	<i>zimmermaister</i>	1690—1	Bu
PASSANY Simon	fuhrmann	1696. VIII. 16.	Tj: croath—Pk
BAUCHENHAIDER Johann	koch	1688	Sp—Pk: <i>Pauckhenheider</i> — Bu—Pl: Kays: Postbeför- derer zu Kerebes
BAUER Hanns	<i>fuhrman</i>	1703. VIII. 3.	Tj—Pk
PAUER Matthias	fleischhakher	1690—1	Bu—Pk: Paur—Pl: Paur
PAYR Johann	chargant		Pk
BECKHER Bärtholome	barbierer	1688	Sp—Pk: <i>Pekher</i> —Bu

BECKHL Johann Vlrich	<i>pixenmaister</i> drexler	1694. XII. 3.	Tj—Pl: Böckhl, dräxler— Pk
BEINSCH Christoph	<i>schuemacher</i>	1688	Sp—Pk: <i>Behmisch</i> , schärmacher
BENDL Hanibal	riemer		Pk
PEIOUICH Georg	<i>kramer</i>	1702. V. 5.	Tj—Pk: <i>Pejoviz</i> —Szk
PERGER Carl	riemer	1699. X. 4.	Tj—Pk
PERGER Paul	kamplmacher	1697. V. 29.	Tj—Pk
BERGHOFFER Georg	müllner	1701. IX. 19.	Tj—Pk—Szk
<i>PERKHOUIZ Matthias</i>		1696	Pl
PERCKOWIZ Michael	<i>dalmatischer</i> handlsman	1700. V. 26.	Tj—Pk
<i>BERNARDI Carl</i>	<i>lebzelter</i>	1690—1	Bu
BERNHARDT Leonhardt			Pk
PERTH Joseph	fleischhackher	1700. I. 13.	Tj: Postbefürderer zu Hansebegg—Pk: Pöckh
PETRASCHECKH	fuhrman	1697. VIII. 16.	Tj—Pk: <i>Petrazek</i>
<i>PEZEL Marx</i>	<i>schuechmacher</i>	1688	Sp
BIFFL Janos	<i>ung.</i> schneider	1700. IX. 6.	Tj—Pk: <i>Bibali Janosch</i>
PICHLER Andreas	holtzhandler	1705. VIII. 28.	Tj—Szk: schüffmeister
BINHAUSEN Johann	chirurgus	1694. XII. 1.	Tj—Pk
<i>PINTER Petrus</i>	<i>pindter</i>	1690. I. 9.	Tj—Bu: Pinder, ein rätz— Pl: Piner, röz
PIRBAUMB Andreas	<i>würth</i>	1693. III. 9.	Szk—Pk: <i>Pirnbaum</i> —Pl: Püernbaum
BISCHOFF Johannes	schmidt	1690—1.	Bu—Pk—Pl
PISTOLI Stephan	handelsman	1692. IV. 29.	Szk—Pk: <i>Pistolla</i> —Pl: Pistolli
BIDERMAN Johann Michael	<i>spaliertruckher</i>	1699. VIII. 12.	Tj—Pk: <i>Bittermann</i> , buchbinder
<i>PIUO Paul</i>		1688. XII. 31.	Tj
PLÖCKHLER Matthias	fuhrman	1697. VII. 31.	Tj—Pk
POGENSPERGER Hanns Georg	riemer	1705. IX. 25.	Tj—Pk—Szk: Bogen- sperger
BONOVSKI Franz Wenceslaus		1701. III. 5.	Tj—Pk—Szk Pk
BODLING Hansz Georg	schuster		Bu—Pk: <i>Poraviz</i>
POWAUTSCH Michael	schneider	1690—1	Tj—Pk—Pl
POSCH Christoph	beckh	1695. XII. 2.	Pk—Pl: Possessy
POSSESSI Paul	zischmacher	1696	Tj—Pk: <i>Wottke</i> —Pl: <i>Wottgy</i> —Bu: <i>Wottgi</i>
BOTGY Andreas	schneider	1689. I. 17.	Pk
PÖCKH Zacharias	schmidt		Tj—Szk: <i>Peller</i> —Pk: Pöller, 1702. III. 31.
BÖLLER Jacob	fuhrmann	1702. IV. 11.	Tj—Bu—Pk—Pl
PÖSENBACHER Michael	tröxler	1689. VIII. 31.	Sp—Bu: ober-Statt Came- rer—Pk: <i>Pösinger</i> , Rathsverw.—Pl
PÖSINGER Franz Ignätius	<i>apotheker</i>	1688	Pk—Pl: Rathsverwanther
PÖSINGER Wolf Heinrich	mahler	1694. IV. 15.	Bu
PÖSSIKH Hannsz Görg	<i>schneider</i>	1690—1	

PRANDT Georg	sailer	1690—1	Bu
PRAUNS-EISEN Matthias	eisenhandler	1690—1	Bu—Pl: Praunseysin Burgerin—Pk: Praunse- eyzen
PRAUS Salomon	fuhrman	1697. VIII. 16.	Tj—Pk
PRÄNGEL Matthias	leinweeber	1702. XII. 1.	Tj—Pk: 1705. II. 20. Pränkhl Matthias
PREM Georg	steinmezpallier	1689. IV. 13.	Cm
PREMINGER Hansz Adam	kaufschneider	1696. VII. 6.	Tj—pk
BRENTAN Antonius	handelsman	1690—1	Bu—Pl: Antonius Brentani—Pk: Prentano Antoni
BRENDANI Johann Baptista		1688	Sp
PRENNER Andre	Statthaubtman	1688	Sp (név: Cm 1688. VII. 7.)
PRESCHER Matthias	schuemacher	1696	Pl—Pk
PREYMAYR Johann	lederer		Pk
BRINCKH Theodor	buchbinder	1701. IX. 19.	Tj—Pk: Prink
PRINNELLI Hanns	greisler	1696	Pl—Pk: Priveli
PRESCHMANN Mathias	müller	1705. IX. 15.	Szk—Pk: Proschmann
PRUNHUEBER Stephan	fleischhackher und kertzenmacher	1696. IV. 30.	Tj—Pk: Prunnhuber
BRUNER Wolff	würth	1692. III. 8.	Szk—Pl: Prunner, fogl.— Pk: Prunner
BUBANITSCH Michael	schneider	1696	Pl
BUCHINGER Zacharias	riemer	1699. XII. 2.	Tj—Pk
BUECHING Franz Bernhard	zeugleutenandt	1688	Sp
BUDI Franz		1702. V. 5.	Tj—Pk: Budai
BURGER Paul	schiffmeister	1704. XI. 21.	Szk—Pk: fogl.
PUSCHLA Franz	schneider	1690—1	Bu—Pl: Poschla—Pk: Poschla
BUZACHICH Matthias	schneider	1690. I. 2.	Tj—Pk: Possatz—Pl: Bosatisch
BÜFFL Wenzel	fuhrman	1697. VII. 31.	Tj—Pk: Piffll
BÜREN Bernhardt	barbierer	1705. V. 13.	Tj—Pk
KAHANEGG Bernhardt		1699. XII. 14.	Tj—Pl: Kaganekkh, de nem polgár—Pk: Kahaneckh
CAMEL Mathias Ferdinandt	schneider	1688	Sp
CAMERLOHR Matthias	fuhrman	1700. VI. 30.	Tj—Pk
CAMMERMAYR Hanns Paul	schneider	1688	Sp:
CANEUALE Francesco	mauermaister	1698. XII. 12.	Tj—Pk: Canevale
CANZLER Jacob	sailer	1689. VII. 13.	Tj—Cm: fogl.
CARDALLI Georg	fuhrmann	1696	Pl: hung. — Pk: Kreisler
KAUTNIKH Wenzel	pinder	1690—1	Bu—Pk
KÄRNER Georg	zierkhlshmidt	1690—1	Bu
KÄRNER Stephan	michler	1690—1	Bu—Pl: müllner—Pk
KÄRNER Thomas	müllner	1694 VI. 4.	Pk—Pl
CERESOLA Venerio	baumeister	1688	Sp: név nélkül—Bu: név— Pk: Venerio Cerosta
KERSCHBAMER Franz Antoni	greisler	1700. XI. 22.	Tj—Pk: Kerschbaumer

KHALCHER Märthin	maurermaister	1688	Sp—Bu: <i>Kalchner</i> —Pl: Kalchner—Pk: Kalchner
KHANDORF Dionisius	wagner	1688	Sp—Bu: <i>Kundorff</i> —Pl: <i>Kundtorff</i> —Pk- Kundorff
KHANN Conradt	glaser	1688	Sp—Bu: <i>Korr</i> —Pl: <i>Chor</i> — Pk: Kahr
CHARL Franz		1698. XII. 22.	Tj—Pk: <i>Chärl</i>
<i>KHEBERLEIN Caspar</i>	<i>schuechmacher</i>	1688	Sp—Bu: <i>Köberl</i>
KHEYSERIN	würth	1688	Sp: in der Wasserstatt—Bu: <i>Kayser Jacob</i> —Pl: Kay- ser—Pk: Kayser
<i>KHORBER Johannes</i>		1688	Sp
<i>CHREÜEN Jacob</i>		1689. I. 14.	Tj
CHRISTEN Antoni Ignati	baader	1700. IX. 24.	Tj—Pk
CHRISTEN Georg	schuechmacher	1696	Pl—Pk: <i>Christian</i>
KIENZL Michel	fuhrman	1697. VII. 31.	Tj—Pk: Kinzl
<i>KINDESPERG, von</i>	<i>rittmaister</i>	1696	Pl: in weissen oxsen
KLAUBER Bartholomeus	schneider	1688	Sp—Bu—Pk
KLAUSZ Lorenz	schuemacher	1690—1	Bu—Pl—Pk
KLAUBER Marx	weinzettl	1696	Pk—Pl: Glauber, weinzierl
KLECKHLER Lorenz	<i>satler</i>	1702. IX. 7.	Tj—Pk: Kleckhler, XI. 7.
KLECKHNER Hans Georg	saiffensieder	1694. XII. 3.	Tj—Pl—Pk: 1694. VI. 4.
KLINGER Michel	bindter	1696. IX. 8.	Tj—Pk
KLINGLMAYR Geörg	böckh	1688	Sp—Bu: Klingelmayer— Cm: Klinglmayer—Pl— Pk
<i>KLOFENBACHER Andreas</i>	<i>glaser</i>	1688	Sp
KNEISL Märthin	zimmermaister	1688	Sp—Bu—Pl: Kneiszl—Pk- Kneisszl
KNEISSEL Lorenz	zimerman	1690—1	Bu—Pl—Pk: Kneiszl
KNOCKHER Hans Georg	wirth	1697. XI. 4.	Tj—Pk: Kneckher
KOCH Walthasar	<i>handtlanger</i> in Zetüghaus	1689. VII. 8.	Tj—Bu—Pl: würth in grün lämpl—Pk: in zeughaus
KOGLER Johann Baptista	baader	1700. XI. 29.	Tj—Pk
CONSTANTIN Joh:	müller	1705. XI. 16.	Tj—Pk
<i>KOKHAL Franz</i>	<i>mauthner</i>	1688	Sp—Pl: <i>Kököli</i> , Statt- mauthner
KORNFEYL Johann	fleischhackher	1694. XII. 3.	Tj: fleischhackher auf das schweinfleisch—Pl: Corn- faill—Pk
KOFER Justus Bernard	<i>pixenmaister</i>	1690—1	Bu—Pl: Kofen, schneider— Pk: Koven, schneider
KOVAZOVICZ Lucas	holzhandler	1697. III. 11.	Tj—Pk: Kovazovich
<i>KÖNIG Rudolf Ehrenreich</i>	<i>kässtecher</i>	1690. I. 16.	Tj
KRABAT Andre	fuhrman	1697. VII. 31.	Tj—Pk: Croath
KRAUS Wenzel	<i>märquetänter</i>	1688	Sp—Bu: Krausz, handels- man—Pl: Krausz, würth—Pk: Krausz, handelsman
KREMPEL Thobias	böckh	1688	Sp—Bu: Krempl—Pl: Krempl—Pk: Krempl
KREMPL Hans	weber	1702. II. 14.	Tj—Pk: II. 13.

CREÜZ Sebastian	khoch	1688	Sp—Bu: Kreützer—Pl: Kreützers Haus, wüth— Pk: Kreitzer
<i>KRIECHBAUM Johannes</i>	<i>pökh</i>	<i>1690. I. 30.</i>	Tj—Bu
KUERZ Johann	tischler	1690—1	Bu—Pl—Pk: Kurtz
<i>KUNDTORFF Matthias</i>	<i>schmid</i>	<i>1696</i>	Pl
TAGWERCHER Martn	mauermaister	1690—1	Bu—Pk: Tagwerkher
DALAIN Gottfrid	wüerth	1690—1	Bu—zumb 3en Mohren— Pk: Dulium
DAMBACH Peter	zischmamacher	1690—1	Bu—Tj 1689. VII. 15— 18 közt: Dampo—Pl: Dambach—Pk: Dambach
<i>TAX Peter</i>	<i>mauermaister</i>	<i>1689. VII. 18.</i>	Tj—Cm
<i>DENHALDER Andreas</i>	<i>schmidt</i>	<i>1689. I. 3.</i>	Tj—Bu
<i>DENISCH Christian</i>	<i>barbierer</i>	<i>1688</i>	Sp: in der Wasserstatt
DILLER Leonhardt	mauerpallier	1689. IX. 19.	Tj—Cm: Tüller—Bu—Pl: Dilleth—Pk: Dillet
DIVAN Thomas	ratz	1690—1	Pk—Bu: Vinar (?)
TODT Stephan	zischmamacher	1695. I. 3.	Tj—Pl—Pk
DOHMAN Christoph	urmacher	1688	Sp—Bu: Thueman—Pl: Thueman—Pk: Thue- mann
DOLL Hanns Adam	baader	1688	Sp—Bu—Pk
DOLLMASCH Florisch	gewester Soldatte	1695. I. 26.	Tj—Pl: fuehrman—Pk: fuhrmann
DOMINICUS Urban	<i>leinwathhandler</i>	<i>1695. V. 14.</i>	Szm—Pl—Pk
DONASISKI Nicola	pichsenmacher		Pk
DOSCHANO Antonius	stokhadurer	1690—1	Bu—Pl—Pk
TÖDTENWOLFF Franz Ferdinand	<i>stadtwachmaister</i>	<i>1705. VI. 17.</i>	Tj—Pk
DÖREKN Balthasar			Pk
TRENNER Johann Georg	wüth		Pk
TREGER Hanns Geörg	rothgärber	1704. IX. 5.	Tj—Szk: Träger—Pk: Tröger
DROPENSPERGER Simon			Pk
<i>DRYLLER Hanns Geörg</i>	<i>schlosser</i>	<i>1688</i>	Sp—Bu: Triller
DURCHWALD Johann	wüth		Pk
EBERLE Märthin	schuester	1688	Sp—Pk: Eberl—Bu: Ewer
ECKER Johann Georg	<i>bestandt wirth</i>	<i>1696. VIII. 18.</i>	Tj—Pk: Eckher
ECKHARDT Georg	fleischhackher		Pk
EDER Johannes	baader	1696. VIII. 16.	Tj—Pk: Eder Johann Frantz
EDL Caspar	schmid	1692. IV. 29.	Szk—Pl—Pk
EGGER Hansz	zischmamacher	1698. VII. 4.	Tj—Pk: Eckher
EGGER Johan	holtzhandler	1702. VII. 7.	Tj—Szk: Eckher—Pk: Eckher
EKEMAN Joseph	maurer	1700. VI. 28.	Tj—Pk: Eckhmann
EKHER Franz	handtschuech- macher	1697. IX. 20.	Tj—Pk: Eckher
EKHER Johann	baader, <i>wundarzt</i>	1690—1	Bu—Pl—Pk: Eckher
EMPACHER Michael	<i>mauregesell</i>	1696. VII. 6.	Tj—Pk: maurer und wirth
ENZINGER Sebastian	wüerth	1690—1	Bu—Pl: csak az özvegye— Pk: Entzinger

ERDINGER Johann Ludwig	bildhauer		Pk
<i>ERENBERT</i>	<i>abt von Cremsmün-</i>		
	<i>ster</i>	1688	Sp—Cm (1693. II. 13: név)
ERHARDT Andreas	eisenhandler	1696	Pk—Pl
ESCHNER Hieronymus	kürschner	1689. VII. 15.	Tj—Cm—Pk
EVERLING Peter	doctor medicus		Pk
EYBEL Johann	pixenmacher	1690—1	Bu—Pl: Eybl—Pk
FABER Christoph			
Hieronymus	rathsverwandter	1688	Sp—Bu: Fäber—Pk: Fäber
<i>FABRI Simon</i>	<i>khaufman</i>	1688	Sp—Bu: Fabris
FALKONER Georg	mahler	1702. XI. 7.	Tj—Szk: Falckhoner—Pk: Falckhomer
FASCHING Balthasar	saiffensieder	1699. XI. 4.	Tj—Pk
<i>FAX Ferdinandt</i>	<i>schwertdfeger</i>	1688	Sp
FECHTER Wolf	schuechmacher	1695. V. 13.	Tj—Pl—Pk
FELCKHER Andreas	<i>wässerer</i>	1688	Sp—Bu: Föckhl, fogl.—Pk: Föckhl
<i>FERENESSE Marcus</i>		1688	Sp—H: Marcus Veronesse
FERETTI Bernhard	stainmezmaister	1688	Sp—Bu: fogl.—Pl—Pk: Fcretti
FILZ Paul	wierth	1688	Sp—Bu: Filtz—Pl—Pk
FLEISCHMAN Marx	goldtarbeither	1700. X. 1.	Tj—Pk
<i>FOURWAR Janos</i>	<i>rätz</i>	1690—1	Bu—Pk: Fourvar
FRANCISCOVIZ Antonius	goldschmidt		Pk
FRANKO FERMO	kramer	1700. XI. 17.	Tj—Pk: 1700. XII. 3. fogl.
<i>FRANNZ Johann</i>	<i>schmiermacher</i>	1688	Sp
FRANZIN Peter Paul	rauchfangkehrer	1696	Pl: Fransin—Pk
FREYMUTH Hanns Ulrich	schlosser	1688	Sp—Bu: Freymueth—Pl: csak az özvegye—Pk
FRÖLICH Andre	fischer	1696. IX. 3.	Tj—Pk
FUCHS Caspar	fischer	1696	Pl—Pk
FUHRMANN Simon			Pk
FUNCKH Wolff	binder	1705. IX. 12	Tj—Szk—Pk: XI. 16.
FUX Gonrad	strimpfstrickher	1701. XII. 30.	Tj—Szk: Fux Thoma—Pk: Fuchs Thomas, 1701. IX. 19.
FUX Jacob	wirth	1702. XII. 14.	Tj—Szk: 1702. XII. 13.— Pk: Fuchs, schuhmacher 1702. IX. 13.
FÜERSTENWALTH Elias	pinder	1690—1	Bu—Pl—Pk
FÜESZER Johann	lederer		Pk
GALL Johann Georg	fleischhakher	1689. VII. 1.	Cm—Tj—Bu—Pl—Pk
<i>GALLO Alexander</i>	<i>maurer</i>	1689. IV. 29.	Cm—Bu—Tj. 1689. VII. 13. Galli, fogl.
GARTTNER Joachim	zimmerpaller		Pk
<i>GEISENHOFFER Tobias</i>	<i>würth</i>	1689. VII. 15.	Tj—Cm: Geisenhoder
<i>GEISLER Michael</i>	<i>käszstöcher</i>	1690—1	Bu
GEITHER Matthias	maurmaister	1696	Pl—Pk: Geitter
GELMAN Joseph	kramer	1689. VII. 11.	Tj—Bu—Pl: Gellman—Pk: Jellman—Cm: Jellman, handlsman
GERARDIN Nicolaus	lederer	1698. XII. 10.	Tj—Pk: Scherardin—Cm: Gerardin, rothgerber

GERING Hanns Michael	barbierer	1690—1	Bu—Pl: Gehring—Pk
GERINGER Lorenz	<i>koch</i>	1689. VII. 17.	Tj—Cm: Göringer—Bu
GERMAN Joseph	<i>kauffman</i>	1690—1	Bu
GIONOVICH Dimetri		1702. XI. 27.	Tj—Pk: Gionoviz
GLASZER Johann Georg	steinmetz		Pk
GLAZ Georg	fleischhakher	1693. III. 4.	Pk—Pl
GLAUB Martin		1693. III. 13.	Szk
GLAUS Jacob	<i>fleischhakher</i>	1689. I. 17.	Tj—Bu: Glausz
GLAZ Stephann	<i>schüfter</i>	1688	Sp: in der Wasserstatt— Bu: Glatz, pixenschiffter
GOGNER Matthias	gartner	1964. XII.	Tj—Pl—Pk
GÖTZ Hannsz Görg	zimmermaister	1690—1	Bu—Pl—Pk
GRAFF Christoph	fleischhackher	1692. III. 7	Szk—Pk: fogl.—Pl
GRALOWIZ Johann	schniermacher	1700. IV. 16.	Tj—Pk: Graloviz
GREGORIUS	schneider	1693. I. 12.	Pk
GREBITH Johannes	<i>koch</i>	1689. XI. 7.	Cm—Bu: Krepitsch—Pl: Drepitsch
GREINBERGER Johann Luwig	<i>lebzelter</i>	1690—1	Bu
GRINNER Johann	gewester accis einnember	1696	Pk—Pk: Griener
GRIM Christoph	riemer	1705. IX. 25.	Szk—Pk: 1703. XI. 4.
GRISLER Michael	<i>materazenmacher</i>	1688	Sp
GROBANOVICH Hansz	zischmamacher	1696	Pk—Pl: Grubanitsch, évszám
GRONER Geörg Fridrich	<i>weiszböckh</i>	1702. VII. 21.	Tj—Pk
GRUEBER Hanns Caspar	schuester	1688	Sp—Pl—Pk: Grueben
GRUEBER Michael	<i>pökh</i>	1690—1	Bu
GRUP Hanns Michael	<i>fleischhackher</i>	1688	Sp—Bu
GSCHWÖLL Johann	<i>k. zeügschmid</i>	1696	Pl—Pk: Schwöll
GYOR Matthias	fuhrman	1696. VII. 30.	Tj—Pk
HAFER Mattias	haffner	1690—1	Bu—Pl: Hafner—Pk: Haffner
de HAGE Nicolaus			Pk
HAILSCH Caspar	satler	1688	Sp—Bu: Hölsch—Pl: Halsch—Pk—H: Hals
HAINRICH Caspar	<i>pixenmaister</i>	1689. I. 31	Tj: in Winer vürtl—
HANN Hannsz Jacob	<i>schmidt</i>	1689. VII. 1.	Tj—Cm
HANN Hannsz Conrad	hafner	1690—1	Bu—Pk
HANNS	maurergesell		Pk
HAPACHER Wolf	sailler	1696	Pl—Pk: Happacher
HARTMAN Johann	<i>vaszziecher</i>	1705. XI. 6.	Tj—Szk: fogl.—Pk: Johann Hartmann Meinrad, zeugwagner
HAMMER Christoph	bünder	1689. XI. 7.	Cm—Bu: Hainer—Pk: Heinner
HASELMAYR Matthias	zimmermaister	1689. VII. 15	Tj—Bu: Haselmayer—Pl: Haszlmayr, fogl.—Pk
HAUSEWITZ Frantz	tischler	1688	Sp—Pk: fogl.—Tj: 1696. VII. 30.: Hausewitsch
HAUSCHILDT Hans Georg	<i>schiffman</i>	1698. V. 14.	Tj—Pk: Hauschild
HAUSRUCKHER Hans Georg			Pk

HAUSRUCKHER Andreas	würth	1688	Sp—Bu—Pl—Pk
HÄRTL Johann			
Leonhardt	<i>obercomissarius</i>	1688	Sp—H: keresztnév
HAFNER Joachim	würth	1697. VIII. 19.	Tj—Pk: Heffner
HEFFELE Niclas	schmidt	1698. XII. 5.	Tj—Pk: Höfele
HEBENSTEIN Adam	maurer	1700. V. 24.	Tj—Pk: V. 25.
HENER Jacob	kramer	1690—1	Bu—Pk: Heurer
HERDEGEN Johann	k. praefectus zu		
Bernhard	Szegedin	1696	Pl—Pk
HIDLMAYR Thomas		1688	Sp: in der Wasserstatt,— BU: Hiedelmaÿer—
HIERSCHL Wenzel	riemer	1688	Sp—BU: Hüerschl—Pl— Pk: Hirschl
HILWERTH Michael	schuester	1688	Sp—Pl: Hilberth, schuemacher—Pk—Bu: Vilwerth, schuemacher Pk
HIRSCHALLNER Jacob	klampferer		
HOCHENREÜTER Hanz			
Georg	<i>maurer</i>	1700. VI. 28.	Tj—Pk: Hochenreutter
HOCHWARTTER Michael	<i>dreÿssiger</i>	1688	Sp—Bu: Hochenwarter és keresztnév
HOBER Jacob	tischler	1690—1	Bu—Pl: Ober—Pk: Ober
HOFFMAN Johann	schneider	1689. VIII. 31.	Tj—Cm: Hofman—Bu: Georg—Pk: Georg
HOFFMAN Johannes	rothgerber	1696. VIII. 18.	Tj—Pk
HOFNER Hans Georg	rathsdienner	1697. III. 4.	Tj—Pk: Haffner
HORDERMAN Hanns			Cm—Pl: Hollerman—Pk: Holdermann
Vlrich	schneider	1689. IV. 25.	
HOLTZHEY Johann Geörg	<i>baader</i>	1700. X. 27.	Tj—Pk: Holtzheu, okt. 29. Pk
HONAUSZ Matthias	fuhrmann		
HOPPE Johann Heinrich	<i>schlosszermaister</i>	1703. VII. 10.	Szk—Pk
HÖBLING Johan	maurer	1697. VIII. 12.	Tj—Pk
HÖRMANN Antoni Frantz	koch	1696. VIII. 16.	Tj—Pl: Herman, würth in weisen Cretüz—Pk
HUEBER Andreas	gartner	1696	Pl—Pk
HUEBER Christoph			Pk
HUEBER Egidi	weiszgerber	1698. VII. 21.	Tj—Pk: Grueber
HUEBER Hanns Geörg	dischler	1688	Sp—Bu—Pl—Pk
HUEBER Hannsz	<i>vasszicher</i>	1695. V. 28.	Tj—Pl: vasszicher und brodsizer
HUEBER Melchior	dräxler	1696	Pl—Pk
HUEBER Thomas	schlosser	1696	Pl—Pk
HUEBER Veith	schmidt	1688	Sp—Bu—Pl—Pk
HUETTERER Sebastian	binder	1705. IX. 10.	Szk—Pk: fogl.
HUMPEL Clement	leinaweber	1703. VII. 4.	Tj—Pk
IRÄKH Daniel	tischler	1690—1	Bu—Pl: Irackh—Pk Pk
IVANKOVICH Pallasch			
JALOPSGI Jacob	pixenmacher	1690—1	Bu—Pl: Jalopsgy, fogl. — Pk: Jalovski
JANOS	<i>zischmamacher</i>	1690—1	Bu
JANOSCH Leonard	kirschner		Pk
JARING Hansz Vlrich	uhrmacher	1700. V. 24.	Tj—Pk: Jähring, V. 25.
JARNISE Matthias	<i>bixenmaister</i>	1697. XII. 16.	Tj—Pk: Järschin

JAVICH	razischer Kauffmann		Pk
JOHR Matthias	fuhrman		Pk—Pl
JONASCH Matthias	glaser	1695. V. 13.	Tj—Pk: Janisch—Pl: Janisch
JULIN	handels-man	1688. XII. 31.	Tj—Bu: fogl.
JUNGMAJR Johann Christoph	bauschreiber	1688	Sp: itt csak a foglalkozás— Pl
JURIZICH Bartholome	ung. schneider	1697. V. 25.	Tj—Pk: Juriziz
LACHNER Joseph	fleischhackher	1688	Sp: inn d. Wasser Statt—Bu: wüerth
LACZARITZ Hanns	k. Kastenknecht	1696	Pl
LAIFFER Jo:	ziglbrenner	1699. V. 4.	Tj
LAMPA Peter	schlosser		Pk
LANNG Andreas Stephan	dekenmacher	1688	Sp—Tj: fogl. Lang, 1689. VII. 18.—Pl—Pk: Lanck
LANNG Martin Christoph	glaser	1688	Sp—Bu—Pk
LANG Andreasz Stephan	glaser	1690—1	Bu—Pk
LANG Adam	contraleur	1688	a név más forrásból — Sp: csak fogl.
LANG Elias	pöckh	1698. VII. 7.	Tj—Pk
LANG Melchior	handlsmann	1689. II. 8.	Cm
LANGHAUSER Johannes	chirurgus	1693. XI. 7.	Szk(m)—Pl: baader—Pk: baader
LANDTTRACHTINGER Hannsz Caspar	mahler	1701. VII. 1.	Tj—Pk
LANZENDORFFER Bernhard	brandweinbrenner		Pk
LASCHIZ Thomas	fischer		Pk
LASKO Joseph	tischler	1688	Sp—Cm: Laschco, fogl.— Bu—Pl: Laschko—Pk
LAUX Hannsz Peter	glaser	1690. II. 8.	Tj—Bu: Lautt—Pl—Pk
LAUADA Stephanus	deckenmacher	1690—1	Bu—Pl: Schlabatha, rüz— Pk: Glabatan
LINBECKH Wolff	wüerth	1688	Sp—Pk: Lambekh—Bu: Lampekh, fogl.
LARMA Sebastian	fischer	1697. VII. 31.	Tj—Pk: Lärmä
LÄMPL Samuel	schuester	1697. III. 4.	Tj—Pk
LEEHRMAN Georg	pixenschifter	1696	Pl—Pk: Lechmann—Tj: 1696. VII. 30: „noch luterisch und noch nicht vor einen burger auf- genohmen“.
LEIDL Georg Caspar	wüerth	1690—1	Bu—Pk
LEISCHNER Ignati	sadler	1696	Pl—Pk
LENICK Henrich	veldtproviant officir	1688	Sp—fogl. és keresztnév más forrásból
LEPP Peter	trompeter	1697. VII. 31.	Tj—Pk
LERARDI Janoss	kurschner	1697. II. 22.	Tj
LERCHER Geörg	schneider	1689. VII. 15.	Tj—Cm—Bu—Pk
LESCHER Antonius	ratsverwandter	1690—1	Bu—Pk: Leschier—H· Legir
LIBE Benjamin	schuester	1688	Sp

LIMBECKH Christoph	fuhrman	1697. VII. 31.	Tj—Pk
LIMPAI Petter	schlosser	1692. II. 13.	Szk—Pk: Landway, fogl.
LOGAZOUIZ Nicolaus	goldtschmidt	1690—1	Bu—Pk: Lukazoviz—Pl: Logazovicz
LOHNSCHING Stephan	fuhrmann	1702. I. 27.	Tj—Pk: Landschin, fogl.— Szk: Lohnschin, landt gutscher
LORESER Andreas	wagner	1688	Sp: beym Wiener Thor— Bu—
LORASCHKHY Johannes	kaufman	1688	Sp—H: Loraskko, fogl.—
LORAGO Alexander	stokhatur	1690. I. 27.	Tj
LORAGO Bernhardo	maurermeister	1689. I. 17.	Tj—Bu: fogl.
LORIGO Anthoni	maurer	1689. V. 29.	Cm—Bu—Pk: Lorago— Bu: Lorigo
LOGAZOUIZ Simon	goldtschmidt	1690—1	Bu
LUCAS Martin	goldschmid	1696	Pl—Pk
LUGAZ Augustin	dalm. kaufman	1693. III. 13.	Pl—Pk: Lukazi
LÜNZER Benedict	flecksieder	1689. XI. 7.	Cm—Bu—Pk: Linier—Pl: Linzer
MARINOWITZ Ambrosius	küerschner	1690—1	Bu—Pk: Marinoviz—Pl: Marinovicz Poscho
MARÖKHER Hannsz	hueterer	1690—1	Bu—Pl—Pk
MARX Gregorius	kürschner	1697. III. 8.	Tj—Pk
MATERNI, Bernardin	stainmez	1688	Sp—Bu—Pk: Maderni Bernardo
MATTUSCHKOUICZ Georg	crabath	1695. IV. 15.	Tj—Pl: Matoskovicz— Pk: Matoskoviz
MAYER Hanns Christian	schleifferer	1690—1	Bu—Pl: Mayr—Pk
MAYER Matthias	marquetanter	1689. IV. 13.	Cm—Tj: 1689. VII. 18. wüerth—Bu: fuhrman— Pl—Pk: fuhrmann
MAYR Hanns Georg	wäxkörzler	1696	Pl—Pk: Mayr
MAYR Benedict Theobald	hofcammerrath	1688	Sp: keresztnév más forrás- ból
MAYR Johann	würth	1695. IV. 11.	Tj—Pl: in d. gulden Sonn— Pk
MAYR Sebastian	schnechmacher	1688	Sp—Bu: Mayer
MUNZER Michael		1688	Sp
MERCKHL Johann Alexander	schmid	1689. IV. 13.	Cm—Pk: Merckhl—Pl: Märckhl—Bu: Märckhl— Cm: 1689. XI. 7. Märckhl
MÄTTHY Adam	löderer	1688	Sp: in d. wasser Statt—Bu: Matthi—Pl—Pk: Matthi
MÄZINGER Wolff	stainmezer	1690. I. 27.	Tj—Bu—Pl—Pk: Mätzin- ger
MEGIER Stephan Gottlib		1700. XI. 17.	Tj—Pk: Meyner
MIESER Philipp Jacob		1704. IV. 26.	Tj—Pk: Miszer, keresztnév,
MILLER Cornelius	handelsman	1689. I. 10.	Tj—Bu: fogl.—Pk: Müller
MILDUM Hannsz Görg	greisler	1689. VIII. 17.	Tj—Cm: Milthumb—Bu: Mildum—Pl: Mildumb— Pk

MIHPACH Adam	steinmez	1696	Pl—Pk: Milpach
MIKLOSCH Johann	schlosser		Pk
MINADI Michäel	cam. insp. wagen- maister	1688	Sp
MINIGADI Johann Baptista	würth	1689. XI. 7.	Cm—Bu: Menigati, püer- breiter—Pl: Menigatti— Pk: brayer Tj—Pk: Müller
MILLER Augustin	haffner	1700. IV. 28.	Tj—Pk: Müller
MOHR Jo: Jacob	k. urbarrichter von Khueffstein	1699. VII. 8.	Tj—Pk
MÖRTZ Nicolaus	pixenmaister	1689. XII. 30.	Tj—Bu: Mertz, geüssler— Pl: Merz, pöckh—Pk: Mertz, bekh
MUNDTBRODT Hansz Vlrich	fleischhackher	1704. IV. 26.	Tj—Pk: Mundbrod
MÜLZER Johan	vaszzieher, gastgeb	1702. VIII. 7.	Tj—Pk: Multzzer
MÜLLER Georgius	feylhauer	1696. IX. 3.	Pk—Tj: 1697. 1.-ig a befi- zetésre halasztást kap
MÜLLER Joh: Constantin		1705. XI. 16.	Tj
MÜLLNER Hanns			Pk
MÜLLNER Hansz Geörg	hofner	1703. VII. 4.	Tj—Szk: Müller—Pk: Mül- ler
MÜLNER Matthias	schneider	1702. III. 13.	Tj—Szk: Müller—Pk: Mül- ler
NADERMAN Matthias		1702. I. 20.	Tj—Szk—Pk: Nattermann
NATTISTA Georg	schnütermacher	1695. IV. 15.	Tj—Pk: Naziesta
NEGELLI Hanns Georg	schneider	1696	Pl—Pk: Negele
NESKOLA Görg	steinmez	1689. IX. 19.	Tj—Cm: Necola—Bu: Nes- cola Nescole (kétszer is szerepel)
NEÜHEISER Georg	sailer	1695. II. 28.	Szk(m)—Pl: Neühetüser fogl.—Pk
NEÜHOLDT Leopold	mösserschmidt	1690—1	Bu—Pl: wagner—Pk: Neu- hold, wagner
NEÜTRA Johann	zischmamacher	1705. X. 30.	Tj—Pk: Neutra, Nitra Ja- nosch (kétszer is szere- pel)—Szk: Nitra
NIDERMAYR Benedict	binder	1699. V. 20.	Tj—Pk
NIEMEYR Daniel	würth		Pk
NOUI Peter	maurerpallier	1690—1	Bu—Pk: Novi
NUSZBAUMER Peter		1702. II. 17.	Tj—Szk: Nusbaumer—Pk
OBERAUER Leonart	hafner	1696. IX. 3.	Tj—Pk
OBERNDORFER Andreas	bstandt wirth, breÿer	1696. VIII. 18.	Tj—im guldenen Adler — Pk: Obendorffer, würth
OPITZ Gottfridt	schuester	1702. XI. 7.	Tj—Pk
ORTHNER Mishael	lederer oder weiszgärber	1703. IX. 12.	Tj—Pk: weiszgärber
OTH Johann	tischler		Pk
QUASTA Balthasar	fuhrman	1702. IV. 11.	Tj—Szk—Pk
QUADRO Dominicus		1688	Sp
QUADRO Johann Maria		1688	Sp
OXENTRETTTERIN Maria	wittibl. schusterin	1688	Sp
RADISCH Matthias	schneider	1698. X. 27.	Tj—Pk: Radics

RAIDTMAYR Thomas	würth	1689. III. 28.	Tj—Cm: Raithmayer, koch
RAINER Hanns	zimmermaister	1689. IV. 29.	Cm
RAPOLDT Peter	schneider	1689. IX. 19.	Tj—Cm—Bu—Pl: Rapold—Pk
RAST Johannes	wagner	1689. VIII. 31.	Tj—Cm: Rost—Bu: Rast—Pl: Rost—Pk: Rost
REDSLCHANSKY Hanns	fleischhackher, wierth	1688	Sp—Bu: Redelschanský, würth
REIMB Franz	leezelter	1695. I. 26.	Tj—Pl: Raim—Pk: Reim
REINHOLDT Johann Baptista	märquetänter	1688	Sp—Bu: Reinold, kereszt- név, gastgeb—Pk: Rein- hold-Acta Jud.: 1690. I. 12 wirth
REISINGER Andreas	leinwath-handler	1688	Sp—Bu: Reüsinger, fogl. —Pk: Reisinger
REMPKHE Andre	schlosser	1698. XII. 11.	Tj—Pk: Rempe
RENSING, von	ober commissarius	1688	Sp
REÜTHER Johann Georg	obercommissarius	1701. III. 4.	Tj—Pk: Reitter v: Ritter- heimb Joh: Georg
RIEDER Alexander	schneider		Pk
RIEDL Balthauser	circulschmidt	1703. II. 23.	Tj—Pk
RIENNER Adam Geörg	handschuechmacher	1688	Sp—Bu: Riemer—Pl: Rie- ner—Tj: 1688. XII. 31. Riemer—Pk—Rienner
RITSCHARDY, graf, Peter		1688	Sp—H: Rizzardi Peter graf
RODEL Hanns	fleischhackher	1688	Sp—Bu: Redl Hannsz, Georg—Pl: Rodl—Pk: Rodl, 1686.
ROSENBERG Adam	würth	1696. VIII. 26.	Tj—Pk: Rogenberg, fogl.
ROITHNER Johann	kupferschmidt	1700. IX. 15.	Tj—Pk
ROTTER Nicolaus	koch, bstandtwürth	1698. VIII. 27.	Tj—Pk: Rother
ROST Christoph	wagner	1697. VIII. 31.	Tj—Pk
RÖDL Hanns Georg	sailler	1696	Pl—Pk: Redl
RIEDL Stephan	glaser		Pk
RUEFF David	zimerman	1689. VII. 13.	Tj—Bu
RUEGER Johann	klampferer	1690—1	Bu—Pl: Lueger—Pk: Lueger
RONSTING Johann	wagner	1690—1	Bu
SABRAGI Georg	zischmamacher	1698. VII. 4.	Tj—Pk: Sabratin
SÄBISCH Hanns	handelsman	1690. II. 27.	Tj—Pk: Abisch, greiszler— Pl: Abisch, greiszler—Bu: Abisch
SAIFFENSIEDERIN	wittib	1688	Sp
SALGARI Péter	postmaister	1688	Sp—Bu: keresztnév, fogl.
SANTO Andreas	küerschner	1690—1	Bu—Pl—Pk
SAUTERMAISTER Früderich	handelsman	1688	Sp—Bu: fogl.—Pl—Pk
SAUTERMAISTER Wolf		1688	Sp
SATZINGER Ferdinandt	mülner	1698. XII. 19.	Tj—Pk
SCHATTENBERGER Matthias	fischer	1697. III. 15.	Tj—Pk: Spattenberger

SCHATTOUIZ Nicolaus	zischmamacher	1705. XI. 6.	Tj—Pk: Schattanoviz
<i>SCHEFLER</i>	<i>hauptman</i>	1688	Sp
SCHENMAYER Leonhard	tischler	1690—1	Bu—Pl: Schniemaÿr—Pk: Schönmaÿr
SCHEIDWIDMAN Joh:			
Mich:	huetterer		Pk
SCHÄNDL Joh: Georg	koch	1696	Pl—Pk: Schendl
SCHERMAYER Leonhardt	fischer	1696. VII. 30.	Tj—Pk: keresztnév: Bern- hardt
<i>SCHER Antoni</i>		1688	Sp
SCHERER Hans Georg	<i>schwerdfeger</i>	1698. VII. 21.	Tj—Pk
<i>SCHNEIDER Paul</i>	<i>schüfman</i>	1690. II. 27.	Tj
<i>SCHNEIDER Wolf</i>		1696	Pl
SCHNEIDER Gregorius	fleischhacker	1696	Pl—Pk: Georg
SCHICKH Johann	breymeister		Pk
SCHIKOLI Matthias	zischmamacher	1690—1	Bu—Pl: Schischali—Pk: Schikhholi
SCHLEMER Hans	weinzierl	1699. IV. 1.	Tj—Pk: weinzettl
SCHLÖGL Jacob	schneider	1694. VI. 4.	Tj—Pk
SCHERER Hanns Georg	messerschmid	1696	Pl—Pk
SCHMIDT Andreas	spizlcramer	1690—1	Bu—Pl: fogl—Pk
SCHMIDT Thomas	beckh	1698. VII. 11.	Tj—Pk: Schmid
SCHMIDTBAUR Matthias	Klampferer	1703. I. 3.	Tj—Pk
SCHMIEGER Gregori	müller		Pk
<i>SCHNUER Georg</i>		1690—1	Bu
SCHOFER Christian	khaufman	1688	Sp—Pk: Schoffer, handels- man—Bu: Schaffer
SCHOLDERING Sebastian	schuechmacher	1688	Sp—Pk: Folto
SCHORN Georg	würth		Pk
SCHOR Georg	würth	1690—1	Pk—Bu
SCHRETZ Leonhardt		1704. III. 7.	Tj—Pk
SCHROTTER Georg	rathsverwanther	1696	Pl—Pk
SCHUESTER Caspar	glaser	1690—1	Bu—Pl—Pk
SCHULTRIN Sebastian	schuechmacher	1688	Sp—Bu: Santio—Pl: Soltry —Pk: Schultring
SCHVABANTZKY Paul	knöpfmacher	1696. V. 14.	Tj—Pk: Schwavenzki, schniermacher
SCHWARTZ Martin	zingiesser	1696. VIII. 18.	Tj—Pk
<i>SCHWARTZ Franz</i>	<i>zengamts schreiber</i>	1688	Sp
SCHWARZBACH Joseph	kamplmacher	1700. VI. 28.	Tj—Pk: Schwarzbach Jos: Franz
SCHWARTZINGER			
Thomas	bildthauer	1697. IX. 20.	Tj—Pk: Schwarzinger
SCHWEIGHARDT			
Nicolaus	schuester	1689. VII. 11.	Tj—Cm: Schwaigert—Bu: Schweighardt—Pk
SEHLIN Johann	barbierer	1689. III. 28.	Tj—Bu: Sellig Johann Frid- rich—Pl: Seelig—Pk: Seeling Joh: Fridrich
<i>SEIDL Vällentin</i>	leutenandt	1688	Sp—H: Seüdl, keresztnév
<i>SEITZ Gregori</i>	<i>regen schori</i>	1699. IV. 10.	Tj—Fogl: Szk(m) 1692. XII. 5
SEYER Jacob	dischler	1688	Sp—Bu—Pl—Pk: Seÿr

SIBERT		1688	Sp
SIGL Johann	<i>tuechmacher</i>	1695. IV. 11.	Tj—Pl: fogl.—Pk
SIGLER Andreas	tuchhandler	1688	Sp—Bu—Pl—Pk: Sigl
SIKLOS Nicolaus	pixenmacher	1690—1	Bu—Pl—Pk: Siklosch
SILE Miklós	<i>räzischer</i>		
	<i>goldschmidt</i>	1688	Sp
SILLIZ Johann		1696	Pl—Pk: Sillitz
SCKHUR Jo: Carl	baader	1697. IX. 20	Tj—Pk: Skur
SPATH Bartholomaeus	<i>landgutscher</i>	1689. VIII. 16.	Tj—Cm—Bu—Pk: Späth, zimerl.
SPATREN Peter	<i>maurer</i>	1689. I. 17.	Tj—Bu: Spatz, fogl.
SPAZ Rochus		1696	Pl
SPATZIRER Jacob	<i>wagner</i>	1692. IV. 29.	Szk—Pl: Spazierer
SPIEGL Bernhard	pöckh	1693. I. 20.	Pk—Pl
SPIELBIELER Hansz Geörg	hafner	1696. VII. 30.	Tj—Pk
SPINDLER Matthias	<i>spillman</i>	1698. VII. 28.	Tj—Pk
SPRENNGER Johann	baader	1688	Sp—Bu—Pl—Pk
SPRENGER Franz Wilhelm	handelsman	1698. V. 17.	Tj—Pk: Springer
STADLER Johann Joseph	schniermacher	1689. I. 31	Tj—Bu—Pl—Pk: Stattler— Cm
STADTER Hansz	hafner	1705. VIII. 31.	Tj—Pk: Statter
STAIN, von Veith	zeugwartter	1688	Bu: név, fogl.—Sp: fogl. —Pl: Stein—Pk
STADLER Frantz	bierversilberer	1696	Pl—Pk: Stattler
STEINER Michael	fuhrmann		Pk
STEINBACHER Geörg	maurer	1696. VII. 16.	Tj—Pk: Steinpacher
STEKHEL Peter	zimmermeister	1688	Sp—Bu: Stöckhel—Pl: Stöckhl—Pk: Stöckhl
STEPHAN	<i>goldschmidt</i>		Pk
SERAUIZIZ Gregoring	<i>rajtischer schneider</i>	1696. VIII. 18.	Tj
STICH Leopoldt Joseph	Barbierer	1702. III. 20.	Tj—Pk
STIPPEL Matthias	strickher	1696. VII. 30.	Tj—Pk: Stippl
STRASSER	<i>obrist</i>	1688	Sp
STRASSER Matthias	<i>petschierstöcker</i>	1690—1	Bu
STRAUSCH Martin	koch	1696. VII. 30.	Tj—Pk: Straub, würth
STRELLA Michael	tischler	1688	Sp—Bu: Strell—Pl: Ströll —Pk: Strell
STRUDEL Dominicus	mahler	1688	Sp—Bu: Strudl Peter, hoff Camer Mahler—Pk: Strudl Peter
STRUMPF Jo: Conradt	flaschner	1698. VII. 23.	Tj—Pk
STUCHEG Hainrich	<i>saffensieder</i>	1690—1	Bu
SATTAWIZ Michael	kürschner	1689. XI. 7.	Cm—Bu: Sudlouiz—Pl: Satrovicz—Pk: Sautroviz
VNGER Johann Geörg	handelsman	1688	Sp—Bu: Unger—Pl: Un- ger, fogl.—Pk: Ungar
VANOSI, Frantz Caspar	syndicus		Pk
VISMADY Jacob		1688	Sp
VOGL Conradt	steinmez	1698. II. 3.	Tj—Pk
VOGL Michael	<i>dischler</i>	1688	Sp: inn d. Wasser Statt
La VIGNE, Johann Marcell			
<i>de</i>	<i>ober-ingenieur</i>	1688	Sp—keresztnév: Ol. KA. Exp. 1689. IV. 5.

La VIGNE (junge) Nicola		1688	Sp—kereszttnév: Ol. KA. Exp. 1689. I. 28.
VISCHER Geörg	<i>schmidt</i>	1688	Sp—am Wasser Thor—Tj: 1688. XII. 31. Frischer Tj—Pk: fogl. Pk Pl: in golden Schiff—Pk: Wallisch Georg
WABLER Franz	rathsverw.	1701. II. 11.	
WAGNER Adam	kupferschmidt		
WÄLLISCH Gottfried	<i>würth</i>	1696	
WALDTEGGER Michael			
Joseph	<i>barockhenmacher</i>	1698. IV. 4.	Tj
WALTER Thomas	<i>würth</i>	1693. I. 30.	Pk—Pl: fogl.
WARILICZ Paul	fuhrman	1696	Pl—Pk: Warilitsch Peter
WÄBEL Julius	mahler	1690—1	Bu—Pl: Waybl—Pk: Wäbl
WECHINGER Melchior	kupferschmidt	1700. IX. 27.	Tj—Pk: Wehinger
WEGMAN Johan	bierversilberer	1702. III. 27.	Tj—Pk: Wegmann
WAIGL Philip	<i>würth</i>	1696	Pl—Pk: Weigl
WEINER Peter	fleischhackher	1690—1	Bu—Pl: Wimer—Pk: Wei- ner
WEISSZ Michael	raszicher	1696	Pl—in kays. Proviant hausz—Pk
WELDRAMINI Stephan	<i>kramer</i>	1689. VII. 8.	Tj—Bu—Pk: koch
WERLEIN Johann Stephan		1688	Sp
WILFFING Bernhard	schenchk	1701. V. 23.	Tj—Pk: Wilfing, würth
WIDMAN Ferd:	lebzelter		Pk
WILLBURG Michael		1688	Sp: in Weissen Cretz
WILTZL Matthias	mahler	1697. X. 26.	Tj—Pk
WINCKHLER Matthias	<i>würth</i>	1693. III. 13.	Pk
WIPPO Michael	saiffensieder	1688	Sp—Bu: Wittwer, fogl. — Pk: Wittwer
WIRACK Mathiasz		1694. VII. 1.	Tj: ungar... in der Wasser- stadt—Pl: Vüereckh
WISER Andreas	eysler	1698. V. 9.	Tj—Pk: Wiszer
WOLF Geörg	<i>schneider</i>	1696	Pl
WOLF Reinold	<i>hauptmann</i>	1688	Sp—H: kereszttnév
WOTTI Eberhardt	tischler	1690—1	Bu—Pl: Wotte—Pk: Wotte Erhad
WÖBER Geörg	fleischhackher	1688	Sp—Bu: Weber—Pk: We- ber, 1686
WUERMB Hann Geörg	böckh	1688	Sp; in der Wasserstatt— Bu—Pl: Wurmb—Pk
WUIOUICH Geörg	<i>raitz</i>	1703. XII. 31.	Tj: cath.—Pk: Wukoviz— Szk: Wujonicz raitzen in der Croathen Statt
WUNDERLICH Johann	<i>schneider</i>	1688	Sp—Bu—Pk
WUZLER Jacob	<i>sailler</i>	1689. IV. 25.	Cm
ZANN Hannsz Gerhardt	<i>wüerth</i>	1690—1	Bu: zumb 3 ^{en} Moren—Pk Zann Erhardt, binder— —Pl: binder
ZAUNACH Johann	handelsman	1688	Sp—Pl: Zaunockh—Pk: Zaunackh—Bu: Zaunakh
ZEHETMAYR Paul	maurmaister	1696	Pl—Pk: Zechetmayr
ZEROBY Paulo			Pk
ZEROVIZ Gregori	<i>schneider</i>		Pk

ZIEGLER Johann	schlosszer	1690—1	Bu—Pl: Zügler—Pk: Ziegler
ZILLICH Frantz	sandführer		Pk
ZIMMERMAN Jo. Martin	gastgeb	1699. XII. 14.	Tj—Pk: fogl.
ZIPSER Elias	<i>fleischhackher</i>	1689. IV. 5.	Cm
ZISCHMAMACHER Andreas		1696	Pl
ZÖRHOFER Franciscus	<i>gastgeb</i>	1690—1	Bu
ZSCHIPPA Georg		1702. V. 29.	Tj—Pk
	<i>hung. khaufman</i>	1688	Sp: in der wasserstatt
	<i>Pauszahlmaister</i>	1688	Sp
	<i>Schannzschreiber</i>	1688	Sp

Schutzverwandten

LILL Gusman		1699. IV. 10.	Tj—Pk
BAUIANOWITZ Ilia		1699. V. 4.	Tj—Pk: Pavianoviz
FÜRSTERWALDER Michael		1699. VI. 1.	Tj—Pk: Fürstenwaldt
OZOVAI Jacob		1699. VI. 1.	Tj—Pk
MATEASCHOWIZ Lucas		1700. IV. 16.	Tj—Pk: Mattasoviz
MATTHAEI Ivan		1700. VI. 4.	Tj—Pk
METOVICH Paul		1700. VI. 4.	Tj—Pk: Mettoviz
GOSCHIZ Gabriel		1700. VI. 4.	Tj—Pk: Goschitz
KRAMER Joseph		1700. IX. 24.	
	<i>gleiser, getauffter ürkh</i>		Tj—Pk
MARX Adam		1700. XII. 6.	Tj—Pk
MÜLLER Matthias		1701. VII. 8.	Tj—Pk
MACADI Janosch		1701. XII. 20.	Tj—Pk
GARANSUICH Wisko		1702. I. 1.	Tj—Pk: Coronoviz
JUANOVICH Misko		1702. VI. 26.	Tj—Pk: Ivanoviz
STEPHANOUIZ Juo		1703. II. 3.	Tj—Pk
BRAZOLOUIZ Nicola		1704. III. 2.	Tj—Pk: Brazulovich
LUTTERMAYR Balthauser		1703. IV. 13.	Tj—Pk
DOLLAN Therentius		1704. X. 8.	Tj—Pk
STOIZOUICZ Juan		1704. X. 28.	Szk
NOUANZKY Andr.		1704. XI. 15.	SzK—Pk: Novanzki
ZIEGLER Barth.		1704. XI. 16.	Szk—Pk
FLOR Johann		1704. XI. 16.	Szk—Pk
LINTNER Bartholome		1704. XI. 21.	Szk—Pk
		1704. XI. 21.	Szk
ZÄNCKHEL Mich.		1704. XI. 21.	Szk—Pk: Zänckhl
ESTER Caspar		1704. XI. 30.	Szk—Pk
	<i>zeugwagner</i>		

DAS BÜRGERTUM VON BUDA AM ENDE DES XVII. JAHRHUNDERTS

Buda hatte, wie es die ersten Quellen beweisen, schon in dem ersten Jahre nach der Befreiung von 1686. ein kräftiges Bürgertum, resp. eine bedeutende Inwohnerschaft. Eine Organisation erhielt das Bürgertum im September 1687. Eine Zusammenschreibung blieb jedoch aus dieser Zeit nicht übrig. Die erste Liste über die Inwohner der Stadt im Jahre 1687 können wir auf Grund der durch die Jesuiten geführten Taufmatrikeln (vom 20. Juni bis 31. Dezember; 130 Namen) zusammenstellen.

Die ersten Zusammenschreibungen die zu unserer Verfügung stehen, wurden am 16. Oktober 1688. gefertigt. Die eine über die bürgerlichen Häuser von der Stadt Buda (91 Hausbesitzer waren zu dieser Zeit in Buda), die andere über die Bürger von Buda (121 Bürger wurden hier dem Namen nach aufgezählt). Diese beiden Zusammenschreibungen können zur Feststellung der Zahl der bürgerlichen und hausbesitzenden Inwohner der Stadt gebraucht werden, jedoch können wir blos auf Grund dieser beiden Quellen keinen Versuch machen die Zahl der Gesamtbevölkerung der Stadt im Jahre 1688 festzustellen.

Es ist aber unbedingt sicher, dass die Anzahl der Bevölkerung — ohne die Soldaten — schon zu dieser Zeit wesentlich höher war, als die durch Lajos Schmall im Jahre 1899 optimal gerechneten nahezu 700 Personen. Man muss nämlich in Betracht nehmen auch die beweisbar grosse Schar jener Saisonarbeiter, die durch die grossen Erbauungen benötigt wurden, weiters die Meistergesellen, Diener, Dienerinnen und Tagelöhner. Diese Feststellung wird durch jene Angaben unterstützt, die über die auf die katholische Religion Konvertierten in der Historie der Jesuiten zu finden sind. Zwischen 1687 und 1698 ist die Zahl der Konvertierten rund 720. In der Dienstordnung vom 5. November 1686 für die Kameralinspektion zu Ofen ist die katholische Religion nur für die Hausbesitzer der Festung vorgeschrieben worden. Die im Jahre 1688 herausgegebenen Verordnungen verfügen aber immer strenger darüber, dass die Lutheraner, Calvinisten und Juden von Buda fern zu halten seien, obzwar diese Nichtkatholischen nicht unter den Hausbesitzern vorgekommen sind. Die grosse Anzahl (297) der in den Jahren 1687—1688 Konvertierten weist allerdings darauf hin, dass diese aus dem Zweck einer ständigen Niederlassung oder eines längeren Aufenthaltes nach Buda kamen, und durch die Konversion die Hindernisse der Niederlassung zu beseitigen suchten.

Das Budaer Bürgertum von 1687 war eine ebenso ad hoc Organisation (zur Wahl des Bürgermeisters und des Rates), wie eigentlich auch jenes vom Jahr 1688. Im Laufe der Amtierung der nach dem 13. Dezember 1688 beginnenden städtischen Administration sind die ersten Spuren davon zu finden, dass sich der Stadtrat mit der Annahme von neuen Bürgern beschäftigt. Über die angenommenen Bürger wurde auch eine „Rolle“ (Bürgertabelle) gefertigt und geführt. Diese erste Bürgerrolle ist jedoch nicht auf uns geblieben. Die in dem Budaer Stadtarchiv befindliche *Matricula Civium Budensium* ist erst nach dem Erhalten des städtischen Privilegienbriefes geführt worden. Die erste Einführung darin stammt vom 7. Mai 1706. Die alte Bürgertabelle (alte Roll) wurde bis zum 28. Juni 1706. geführt. Ein Teil der Daten der alten Bürgertabelle wurde in die neue Bürgertabelle, Bürgermatrikel übertragen und bei jeder Buchstabe wurde es bemerkt, dass die alten Namen „aus der alten Roll extrahieret“ sind. Aus der alten Bürgertabelle wurden aber nur 454 Namen in die neue übertragen, obzwar wir aus verschiedenen Quellen zwischen 1687—1706 Daten über Annahme von 591 Bürgern haben. Diese Quellen sind: städtische (stadtratische) Protokolle, städtische Akten, Zusammenschreibungen aus 1691 und 1696, Stadtkammeramt-Rechnungen und deren Beilagen.

In diesem Artikel geben wir die Namen der Inwohner von Buda auf Grund der Matrikeln der Jesuiten aus dem Jahre 1687. Wir geben weiters völlig und buchstabentreu die bei-

den Zusammenschreibungen aus dem Jahre 1688, und auch die Bürger- resp. Steuer-
zusammenschreibungen aus den Jahren 1691 und 1696, und als Beilage der letzteren die
Zusammenschreibung jener Personen, die obzwar keine Bürger doch für die Annahme des
Bürgerrechtes geeignet waren.

A KÉZMŰVESIPAR FEJLŐDÉSE
ÉS A CÉHRENDSZER REFORMJA PESTEN
A XVIII. SZÁZADBAN. 1690—1780

Pest városát kiváló földrajzi adottságai már a mohácsi vész előtt fejlett kereskedelmi és ipari központtá emelték. A XV. században Pest Buda után rangban az ország második városa volt. Gazdagságát jellemzi, hogy 1494-ben a legtöbb adót fizette az összes magyar városok között.¹ A török uralom idején, bár kereskedelmi forgalma erősen lehangolt, továbbra is számottevő kereskedelmi központ maradt, s a hódolt területen ellátta azokat a gazdasági funkciókat, amelyekre az árucikkek beszerzésével és az áruforgalommal kapcsolatban a török hódítónak is szüksége volt. Pest ezt a gazdasági szerepét, a háborús pusztítások miatt ugyan folytonosan csökkenő mértékben, a török uralom utolsó évtizedéig megtartotta. Csupán a visszafoglalás alatt pusztult el Budával együtt annyira, hogy az 1686. évi ostrom után a várost újból kellett telepíteni és újból fel kellett építeni.²

A török hódoltság és a felszabadító hadjáratok alatt az ország középső része elpusztult, elnéptelenedett, ezzel együtt egyelőre kiapadtak azok a gazdasági erőforrások is, amelyek Pest létét táplálták. Emiatt a visszafoglalást követő években a várost rendkívül kezdetleges gazdasági körülmények között találjuk. A betelepítés ugyan erős ütemben kezdődött meg, birodalmi és ausztriai németek, a belföldről magyarok, rácok, szlovákok igyekeztek új otthont találni a romos falak között. A telepések kezdetben nehéz sorsban éltek. A város ebben az időben jóformán csak abból a viszonylagosan kedvező helyzetéből tengette életét, hogy szomszédságában volt Budának, amely 1686-ban katonai központ, a felszabadított részek legfontosabb katonai erőssége, azonkívül közigazgatási központ, az újszerzeményi területeket igazgató budai kamarai adminisztráció székhelye lett. Buda kedvezőbb helyzetének lehetőségeiből Pestnek is juttatott valamit. Még fontosabb volt Buda szomszédsága a mezőgazdasági termelés szempontjából. Pest terméketlen, szűk, homokos határa nem kedvezett a mezőgazdaság kifejlődésére, pedig lakosságának a gyenge ipar és kereskedelem miatt — Budához hasonlóan — akkor még elsősorban mezőgazdaságból kellett megélnie. Pest mezőgazdasága részben Buda határára támaszkodott. A szőlőtermelésre igen alkalmas budai határban a pesti polgároknak is jutott szőlő. Az élelmes pestiek ezenkívül még Budafokon is szereztek szőlőket maguknak. A budai és budafoki szőlőkön, a Kőbányán megindult szőlőtelepítéseken és nemesi földbirtokosok tulajdonában levő szomszédos legelők bérbebevételén nyugodott jórészt ebben az időben Pest mezőgazdasága.³

A város lakossága, amely előtt nem voltak ismeretlenek Pest kiváló gazdasági lehetőségei, természetesen nem nyugodhatott bele ezekben a kezdetleges körülményekbe. A polgár-

¹ *Salamon F.* : Budapest története. II. Budapest, 1885. 579., 582., 587. — *Gárdonyi A.* : A hétszáz éves Budapest. Budapest, é. n. 43—45.

² *Gárdonyi A.* : i. m. 57—59.

³ *Nagy L.* : Mezőgazdaság Pesten a XVIII. században. TBM XII. (1957) 134., 137.